

OBRANA

Mesačník Ministerstva obrany SR

2026 • Číslo 2

**Logistické
srdce
armády**

**Vojenská
nemocnica
na vrchole**

**Rozhovor
s Anastasiou
Kuzminovou**

Podpredseda vlády a minister obrany SR, náčelník Generálneho štábu
Ozbrojených síl SR a mesačník Obrana
vyhlasujú

25. ročník výtvarnej súťaže pre žiakov základných škôl

Vojaci očami detí

2026

v kategóriách

MLADŠÍ ŽIACI (1. až 5. ročník ZŠ) a **STARŠÍ ŽIACI** (6. až 9. ročník ZŠ).

Práce označené názvom, menom, priezviskom a vekom autora, spiatočnou adresou,
prípadne aj adresou školy, ročníkom a telefonickým kontaktom posielajte

najneskôr do 11. mája 2026

na adresu

**VOJACI OČAMI DETÍ, redakcia OBRANA, Ministerstvo obrany SR,
Námestie generála Viesta 2, 832 47 Bratislava**

Porota zložená z výtvarníkov, profesionálnych vojakov a zamestnancov
rezortu obrany vyberie po tri najlepšie diela v každej kategórii.

Ocenení získajú finančné prémie a vecné ceny.

Víťazné práce budú vystavené, uverejnené v mesačníku Obrana
a na internete Ministerstva obrany SR.

*So súťažnými prácami treba poslať aj písomný súhlas zákonných zástupcov súťažiacich
so spracovaním osobných údajov.*

Vážení príslušníci a priaznivci Ozbrojených síl OS SR a kolegovia z rezortu obrany, tento rok bude pre naše Vzdušné sily OS SR významným milníkom. Očakávame ďalšie napĺňanie našich modernizačných projektov. Prijatie novej techniky nám otvorí priestor na budovanie nových a rozširovanie existujúcich spôsobilostí, čím sa posilní naša schopnosť plniť úlohy v rámci obrany Slovenskej republiky, ako aj kolektívnej obrany NATO. Už na prelome rokov 2025 a 2026 sme prijali ďalšie tri lietadlá F-16, ich celkový

počet v našich farbách dosiahol desať kusov. V tomto roku očakávame aj dodanie dvoch nových vrtulníkov UH-60M SOF vo verzii pre špeciálne operácie. Plus to budú prvé kusy z akvizície vrtulníkov UH-60L. Ale nezostávame len pri leteckej technike. Čo je mimoriadne dôležité, počas tohto roka dostaneme do výzbroje prvý nový systém protivzdušnej obrany spoločne s dodávkami novej radarovej techniky. To významne posilní naše schopnosti monitoringu a prieskumu vzdušného priestoru so spôsobilosťou v prípade potreby účinne pôsobiť voči narušiteľom. Nové zbraňové systémy si vyžadujú aj primerané zázemie, takže budeme pokračovať vo výstavbe a modernizácii infraštruktúry. No a pravdaže, ťažiskovým prvkom funkčnosti našich systémov a spôsobilostí je vycvičený, lojálny a spokojný personál. Udržanie našich kolegov a získavanie nových ľudí do služby v našich modrých uniformách je jednou z hlavných úloh, podobne ako sa o to usilujú celé ozbrojené sily. To všetko vôbec nie je a ani nebude jednoduché, ale... O to viac by som rád poďakoval všetkým príslušníkom Vzdušných síl OS SR za ich každodenné nasadenie, profesionalitu a zodpovedný prístup k plneniu úloh. Rovnako ďakujem kolegom z Ministerstva obrany SR a vojakom či zamestnancom ostatných zložiek Ozbrojených síl SR za ich spoluprácu a podporu. Želajme si spoločne veľa zdravia, osobnej pohody v súkromnom živote a úspechov v službe vlasti. Mierime vysoko!

brigádny generál Adolf Daubner
veliteľ Vzdušných síl OS SR

ČÍSLO MESIACA

Výročie Vojenskej polície

Vojenská polícia si pripomína 35. výročie svojho vzniku. Pôsobíť začala 21. januára 1991 ako Vojenská polícia Československej armády. Zriadil ju minister obrany Českej a Slovenskej Federatívnej Republiky rozkazom č. 76/1990 z 29. decembra 1990, s cieľom zabezpečiť realizáciu úloh policajnej ochrany vtedajšej Československej armády. Počas 35 rokov príslušníci Vojenskej polície plnili úlohy na vysokej odbornej úrovni nielen na území Slovenskej republiky, ale aj v medzinárodných štruktúrach, zoskupeniach a operáciách medzinárodného krízového manažmentu. Významne prispievali k dobrému menu a vážnosti Ministerstva obrany Slovenskej republiky ako aj Ozbrojených síl Slovenskej republiky doma i v zahraničí. Vojenská polícia si vybudovala pevnú pozíciu medzi bezpečnostnými zložkami, pričom jej úloha v rámci národnej bezpečnosti, ochrany poriadku v ozbrojených silách a zabezpečenia právneho rámca je nezastupiteľná.

- 4 Hejce – dve desaťročia smútku
- 8 Portugalci v Lešti
- 11 Nováčikovia mimo komfortnej zóny
- 12 Logistické srdce armády
- 18 Téma: Dukla na zimnej olympiáde
- 22 Rozhovor s Anastasiou Kuzminovou
- 24 Úder proti Venezuele

- 26 Bundeswehr vymieňa zbrane
- 28 TATRA – 110 rokov s armádou
- 30 Štyridsať rokov ODA v Trenčíne
- 32 Ako vojenčili delostrelci v novoveku
- 34 Ústredná vojenská nemocnica opäť na vrchole
- 36 Rozhovor s hlavným poddôstojníkom Spojeneckého veliteľstva operácií Zoltánom Kaszabom
- 38 Armádna športová faleristika v medzivojnovom období
- 40 Kráľovná slovenského športu Emma Zapletalová
- 41 MILITARY ENGLISH: Gendarmerie
- 45 Povstalecký Mercedes
- 46 Rodená Berlínčanka Erna Eliška Bürgerová

NA TITULNEJ STRANE: Trojnásobná olympijská víťazka Anastasia Kuzminová patrí medzi stabilné opory slovenského biatlonu • Foto: Martin Baumann – TASR

NA ZADNEJ OBÁLKE: Sériu spomienok na tragédiu pri obci Hejce vyvrcholila pietnym aktom na vrchu Borsó

Dve desaťročia smútku

„Pripomíname si dvadsiate výročie najtragickejšej udalosti v dejinách ozbrojených síl, keď pri návrate z misie KFOR v Kosove zomrelo 42 príslušníkov ozbrojených síl a zamestnancov ministerstva obrany,“ uviedol podpredseda vlády a minister obrany SR Robert Kaliňák.

„Mimoriadne smutná, tragická udalosť nám všetkým pripomína, že život je nevyspytateľný a služba v ozbrojených silách nie je prechádzkou. Je to riziko. Je to vždy o nasadení celého človeka a osobitne v tomto prípade, že takto tragicky skonali, keď boli pomáhať, chrániť bezpečnosť a pokoj, po odvedení svojej práce, pri návrate domov za svojimi rodinami,“ pripomenul Robert Kaliňák.

Zároveň zdôraznil, že vojenské remeslo nie je obyčajným zamestnaním. „Je poslaním pri ochrane záujmov SR, pri ochrane mieru a pokoja v SR.“ V príhovore minister hovoril aj o potrebe váženia si práce vojakov. „Vždy, keď vidíme vojaka, vždy, keď máme šancu zamyslieť sa

nad úlohou ozbrojených síl, skúsme sa v duchu, ale aj verejne poďakovať profesionálnym vojakom za to, že svoju službu berú smrteľne vážne a že sú vždy pripravení nasadiť vlastný život na ochranu vlasti.“

Robert Kaliňák poďakoval aj obyvateľom obce Hejce za ich reakcie po tragédii. Označil to za obrovskú solidaritu. Poďakoval sa im aj za to, že si dôstojne uctievajú pamiatku padlých slovenských vojakov. „Česť pamiatke tým, ktorí položili svoj život za záujmy a ochranu Slovenska, a my sme sa na ich odkaze mohli vrátiť späť do Kosova, aby sme v tejto misii pokračovali, aby sme ich legendu predĺžili a mohli na jej základe stavať nové výsledky našich profesionálnych vojakov a vojačiek. Česť ich pamiatke,“ dodal.

Náčelník oddelenia rozpočtu (J-8) štábu pre podporu operácií
Generálneho štábu Ozbrojených síl SR podplukovník Martin Farkaš:

Nikdy na nich nezabudnem...

Jediný, kto 19. januára 2006 prežil haváriu lietadla An-24, ktoré sa vracalo s vojakmi z operácie KFOR v Kosove, bol súčasný podplukovník Martin Farkaš. Pri smutnej spomienke na dvadsiate výročie tejto tragédie poskytol našej redakcii rozhovor.

Ako si spomínate na svoju službu v Kosove?
Ako na výnimočnú aj v súvislosti so skvelou partiou vojakov, ktorí odvádzali dobrú prácu pod velením výborného veliteľa. Všetci vedeli čo majú robiť a pristupovali k tomu zodpovedne. Ja som mal na starosti všetky financie kontingentu, a teda aj vyplácanie časti plátov vojakov, ktorú si nechávali

vyplácať v hotovosti v priestore operácie. Takže som vždy desiateho v mesiaci pobalil peniaze do obálok, povypĺal tých, ktorí boli na základni a potom obiehal vojakov, ktorí boli v službe mimo základne na stráži Monumetu alebo v hliadkach. Oni boli za takú službu radi a ja som zas rád aspoň na chvíľu zmizol z kancelárie.

Vnímali ste vaše vyslanie do KFOR s tým, že už dozrel čas vycestovať na misiu, alebo to bol jednoducho rozkaz?
Hlásil som sa sám. Bol som v Levice na útvere mladý dôstojník relatívne čerstvo po škole a chcel som zistiť, ako to na misii funguje. Ako sa tam služba líši od tej v domácich podmienkach.

Nevrátili sa domov

Havária slovenského vojenského lietadla pri maďarskej obci Hejce, ktorá si pred dvadsiatimi rokmi vyžiadala 42 obetí – tri ženy a 39 mužov, bola najväčším leteckým nešťastím v dejinách samostatného Slovenska. Lietadlo An-24 viezlo príslušníkov Ozbrojených síl Slovenskej republiky, ktorí sa vracali z misie KFOR v Kosove. Nehodu prežil iba jeden z vojakov, Martin Farkaš.

Jednotky KFOR, ktorých súčasťou boli aj slovenskí vojaci, začali s mandátom Organizácie Spojených národov v Kosove pracovať od 11. júna 1999. Slovenskí vojaci pôsobili v KFOR takmer 11 rokov do roku 2010. Celkovo sa v rámci misie vystriedalo 2004 príslušníkov OS SR. Starali sa o bezpečnosť a ochranu pre všetky etnické skupiny, voľnosť pohybu na hlavných zásobovacích trasách, monitorovanie a pripravenosť na humanitárnu pomoc.

Lietadlo so slovenskými príslušníkmi kontingentu KFOR, ktorí sa z misie vracali domov, odštartovalo 19. januára 2006 o 17.15 h SEČ z letiska v Prištine. Na palube sa nachádzalo 42 vojakov vrátane ôsmich členov posádky, ako aj jeden civilný

zamestnanec Ministerstva obrany SR. Pristáť malo v Košiciach približne o 19.40 h, ale okolo 19.30 h havarovalo pri obci Hejce na východe Maďarska, len niekoľko kilometrov od slovenských hraníc. Narazilo do kopca Borsó a začalo horieť.

Na miesto katastrofy okamžite vyrazili maďarskí aj slovenskí záchranári. Našli jediného človeka, ktorý haváriu prežil, vojaka Martina Farkaša. O 22.15 hodine ho prijali na anesteziologicko-resuscitačnom oddelení Fakultnej nemocnice L. Pasteura v Košiciach.

Z lietadla, ktoré po páde zachvátil požiar, zostala len časť kabíny, zadná časť trupu a obhorené rozptýlené trosky. Telesné pozostatky obetí sa nachádzali v okruhu približne 100 metrov. Všetky identifikované telá obetí previezli 21. januára na Slovensko. O deň neskôr prepravili na Leteckú základňu v Prešove aj trosky havarovaného stroja.

V súvislosti s haváriou vláda SR vyhlásila 24-hodinový štátny smútok, ktorý sa začal zvukom sirén 23. januára 2006. Spoločná smútočná rozlúčka s najvyššími vojenskými poctami so 42 obeťami havárie sa konala 26. januára 2006 v Prešove. Zúčastnili sa na nej príbuzní zahynuvších, vtedajší

Aká bola nálada 19. januára 2006 pred odletom z Prištiny domov?

Nálada bola výborná. Všetci sme sa tešili na naše rodiny a na priateľov.

5. júl 2005 - ako mladý poručík so svojou českou kolegynou praporčíčkou Růženu Kotzianovou v KFOR

Veliteľ nám pred návratom poďakoval za dobre odvedenú prácu, pochválil nás a my sme sa s pocitom hrdosti tešili na Slovensko.

Vedeli by ste definovať vašu hlavnú emóciu po tom, keď ste po páde pochopili, čo sa na vrchu Borsó stalo?

Hrôza, strach, šok. Všade boli trosky, telá, polámaný les, veľa ohňa. Vtedy som bol v šoku, takže plne som si uvedomil veľkosť tragédie až po prebudení sa v košickej nemocnici. Potom prišiel pocit bezmocnosti a smútok.

Čo bolo pre vás najzložitejšie v nasledujúcich mesiacoch a rokoch?

Asi zbaviť sa pocitu viny za to, že ja som nehodu prežil a ostatní nie.

19. január 2019, vrch Borsó

prezident SR Ivan Gašparovič, premiér Mikuláš Dzurinda, predseda parlamentu Pavol Hrušovský, generálny tajomník NATO Jaap de Hoop Scheffer a maďarský prezident László Sólyom a generalita OS SR.

Vojakov, ktorí pri havárii zahynuli, vyznamenali in memoriam odznakmi vojenského veterána a medailami Za službu v mierových a pozorovateľských misiách alebo Za vernosť ozbrojeným silám.

V spojitosti s haváriou podal demisiu minister obrany Juraj Liška. Jeho nástupca Martin Fedor odhalil 11. apríla 2006 na vojenskej základni v kosovskom Šajkovci pamätník obetiam leteckej katastrofy a pamätník sa nachádza aj na mieste nešťastia.

Slovensko nezabúda

Výročie havárie vojenského lietadla si pripomenul aj prezident a hlavný veliteľ Ozbrojených síl SR Peter Pellegrini. Podľa jeho slov je dôležité, aby spoločnosť nezabúdala na tých, ktorí sa v osudný deň nevrátili. Zároveň vyjadril želanie, aby život v mieri a pomoc oblastiam postihnutým vojenskými konfliktmi priniesli v budúcnosti čo najmenej takýchto ťažkých chvíľ.

„Každý slovenský vojak prisahá, že na obranu vlasti nasadí aj vlastný život. Vždy však veríme, že mier na Slovensku i v jeho okolí si život žiadneho nášho vojaka nevyžiada,“ povedal Pellegrini.

„Spomeňme si na všetkých, ktorí v službe svojej vlasti obetovali tú najvyššiu hodnotu – svoj život. Spomeňme si na ich blízkych, ktorým dodnes chýbajú,“ vyzval vo svojom prejave a zároveň vyjadril želanie, aby sa každá vojačka a každý vojak vždy v zdraví vrátili k svojim blízkym.

Spomeňme tiež, že v januári sa deviatykrát konala zádušná omša za obete tejto tragédie aj v Prahe a koncelebroval ju hlavný kaplán Armády ČR plukovník Jaroslav Kníchal, v Seredi ju viedol emeritný ordinár František Rábek a spomienkové podujatia boli aj vo viacerých ďalších posádkach, odkiaľ pochádzali zahynuvší vojaci.

Spomienka zaväzuje

Deň pamiatky obetí služby vlasti a 20. výročie leteckého nešťastia pri obci Hejce si pietnym aktom pri Pomníku príslušníkom Ozbrojených síl SR na vojnovom cintoríne Háj Nicovô

A čo vám pomáhalo dostať sa takpovediac do normálu?

Najviac rodina, ale aj to, že som sa rýchlo vrátil do práce, do kolektívu. A potom také maličkosti – moja sučka Gina, ktorá sa nevzdávala a snažila sa so mnou hrať aj vtedy, keď som bol na tom zle. Ale pomohol mi aj môj pozitívny prístup k životu.

Ludia, ktorí vás poznali predtým, ale aj tí, čo vás poznajú dnes, vedia, že ste aj teraz človek s úžasným zmyslom pre humor. Takže je obdivuhodné, že ste oň neprišli...

Smútok za priateľmi vo mne zostal a nikdy na nich nezabudnem. No je pravda, že humor mám rád. Aj vtipkovanie či podpichovanie, a to doma i medzi kole-

19. január 2026, Hejce

gami. Je skvelé, že mi to kolegovia vedia tiež vrátiť.

Čo vás motivovalo zostať ďalej slúžiť v ozbrojených silách?

Mal som pocit, že celé OS SR sa po tejto nehode akoby zomkli. A osobne som cítil

veľkú podporu nielen doma, ale aj v práci. Od veliteľa, ako aj od bežných vojakov. Veľmi si to cením.

Chcelo to zrejme aj dosť guráže vycestovať na misie do Bosny a Hercegoviny a potom i do Afganistanu?

Ani nie. Ja som si pád lietadla nespájal s misiou ako takou. Bola to tragická nehoda až pri návrate domov. Aj preto do ďalších nasadení som išiel bez akéhokoľvek nátlaku. Teraz som rád, že som sa ich zúčastnil. Vyslanie do operácie prináša síce starosti najmä doma, ale prináša aj benefity. A to najmä v podobe medziludských vzťahov, ktoré v operácii mimo územia SR vzniknú medzi vojakmi. Mal som šťastie na tri rôzne výborné kolektívy počas troch rôznych operácií.

v Liptovskom Mikuláši 19. januára predpoludním pripomenuli členovia vlády, príslušníci OS SR a príbuzní obetí.

„Tento deň patrí vojakom, ale aj všetkým príslušníkom ozbrojených a bezpečnostných zložiek, ktorí sa rozhodli brániť slobodu, suverenitu a bezpečnosť našej krajiny, či už doma alebo mimo svojej vlasti. Pre rezort obrany je dnešný deň nielen spomienkou, ale aj záväzkom do budúcnosti, že na obete služby vlasti nikdy nezabudne,“ uviedol štátny tajomník ministerstva obrany Igor Melicher s tým, že v čase rastúcich bezpečnostných výziev, otvorených vojenských konfliktov vo svete, a to aj neďaleko našich hraníc, je ich odkaz ešte silnejší. Pripomína nám, že sloboda a bezpečnosť nie sú samozrejmosťou.

„Ozbrojené sily Slovenskej republiky majú za 33 rokov svojej histórie dostatok príležitostí na to, aby si budovali aj novodobé tradície. Nedívame sa len na druhú svetovú vojnu, ale aj na novodobých hrdinov, ktorí priniesli tú najväčšiu obeť pre službu vlasti. Preto sme ustanovili Deň pamiatky obetí služby vlasti,“ objasnil náčelník Generálneho štábu OS SR generál Daniel Zmeko.

Podľa neho je pomník pre novodobých padlých príslušníkov slovenských ozbrojených síl na vojnovom cintoríne Háj Nicovô veľmi dobrým prepojením minulosti s prítomnosťou. „Pripomíname si 56 obetí, ktoré zahynuli priamo pri plnení operačných úloh, ale máme v pamäti aj ostatné mená a tváre ľudí, ktorí nielen pri plnení operačných úloh, ale aj pri bežnom výcviku položili svoj život, lebo sa snažili slúžiť svojej krajine tak, ako najlepšie vedeli,“ zakončil Zmeko.

Štátny tajomník Ministerstva obrany SR Martin Vojtašovič a náčelník Generálneho štábu OS SR generál Daniel Zmeko si spolu s príslušníkmi ozbrojených síl uctili pamiatku obetí aj priamo v maďarskej obci Hejce. „Ich služba vlasti sa skončila príliš skoro, no ich odkaz zostáva navždy živý,“ uviedol v príhovore M. Vojtašovič. Generál Zmeko pripomenul, že táto tragédia navždy zmenila mnohé rodiny aj celé OS SR.

Pietna spomienka pokračovala na vrchu Borsó o 19.38 h., teda v čase, keď lietadlo havarovalo. Obete nešťastia tam pripomína pamätník a 42 dubových kolov. Každé meno je príbehom oddanosti a zodpovednosti. Ich služba sa skončila príliš skoro. Ich česť, odvaha a hrdosť ostávajú navždy. Nezabúdame.

V roku 2015 sme spolupracovali na vydaní knihy An-24 nadoletel. Keď sme boli spoločne navštíviť viaceré rodiny vašich zosnulých kamarátov, vítali vás s veľkými a srdečnými objatiami. Bolo tomu tak vždy a je tomu tak aj teraz?

S väčšinou pozostalých mám srdečný vzťah, rád sa s nimi vždy stretnem. Po nehode to mali veľmi ťažké a ja som nevedel ako im pomôcť. Ale zistil som, že niekedy pomôže aj obyčajné objatie a rozhovor.

Čo si nesiete v sebe, keď sa každý rok vraciate na miesto, kde sa tragédia stala?

Ako som už povedal, nesiem si so sebou smútok. Tí chalani a baby mi jednoducho chýbajú. Boli sme fajn partia, všetci sme

„Boli sme fajn partia, všetci sme mali svoje túžby a sny a oni ich už nevedia naplniť. Je mi to veľmi ľúto...”

mali svoje túžby a sny a oni ich už nevedia naplniť. Je mi to veľmi ľúto...

A čo ako už skúsený vojak odkazujete svojim mladým kolegom?

Asi to, že si majú zodpovedne plniť úlohy, ktoré pred nimi stoja a snažiť sa okolo seba pomáhať kolegom, respektíve iným

príslušníkom útvaru. Ono sa im to vráti. V tomto, aj v našej práci, karma funguje.

Pavol Vitko
Foto: TASR, MO SR a autor

Pandury II portugalského kontingentu

Portugalci v snehu

Ako súčasť Mnohonárodnej bojovej skupiny Severoatlantickej aliance na Slovensku pôsobí aj portugalský kontingent. Pre armádu z juhozápadu Európy ide o vôbec prvé nasadenie v oblasti strednej Európy.

Účasť portugalského kontingentu v mnohonárodnej bojovej skupine opisuje portugalská bojová rota ako signál, že Portugalsko je ochotné zapojiť sa do systému kolektívnej bezpečnosti s dôrazom na obranu východného krídla NATO. Podľa velenia 1. národného oddielu portugalskej armády, pod ktorý patrí na Slovensku pôsobiaca rota, si nasadenie na území Slovenska „vyžadovalo podrobné operačné plánovanie, mnohonárodnú logistickú koordináciu a udržateľné podporné kapacity.“

„Vojenské schopnosti nespočívajú len vo vlastníctve moderných zbraňových systémov,“ pokračuje portugalské velenie, „ale aj v schopnosti ich nasadiť, integrovať so spojencami a použiť v správnom čase na správnom mieste tak, aby bola zabezpečená operačná kontinuita počas celého trvania misie.“

Leopard a Pandur

Nasadenie portugalských síl v rámci mnohonárodnej skupiny na Lešti prebiehalo vo viacerých fázach. Od prvého nasadenia čaty až po rotu, ktorá na Slovensku pôsobí v súčasnosti. Bojový tím portugalskej roty, dislokovaný v rámci Mnohonárodnej bojovej skupiny NATO na Slovensku, sa skladá z veliteľskej zložky, tankovej čaty vyzbrojenej tankmi Leopard 2A6, čaty mechanizovanej pechoty s vozidlami Pandur II (transportérmi aj bojovými vozidlami) a ťažkými mínometmi kalibru 120 mm, ktoré ťahajú vozidlá URO VAMTAC ST5. Rota je vyzbrojená kombináciou zbraní na priamu aj nepriamu podporu pechoty, vďaka čomu môže operovať autonómne.

Portugalské tanky Leopard 2A6 zohrávajú popri španielskych kolesových stíhačoch tankov B1 Centauro rolu najťažších obrnencov vo výzbroji MNBG. Portugalský kontingent disponuje piatimi tankmi tohto typu. V portugalskej armáde od roku 2009 slúži 34 Leopardov 2A6. Podľa priebežných plánov sa majú zvyšné tanky modernizovať na model Leopard 2A6 PRT. V rámci modernizácie dostanú rádiá ER 525 portugalskej výroby a systém velenia BMS. Zároveň prejdú

hlbkovou generálnou opravou, ktorá je po rokoch intenzívnej služby nevyhnutná.

Príprava na Slovensko

Pred samotným nasadením sa vyčlenená rota zúčastnila polročnej prípravy v domácich podmienkach. Skladala sa z individuálnej prípravy a výcviku, ako aj postupného zdokonaľovania jednotlivých družstiev, posádok vozidiel, až do finálnej certifikácie vysielanej jednotky ako celku. Príprava zahŕňala veliteľsko-štábne cvičenia (CAX/CPX), poľné cvičenia (FTX) a bojové streľby s ostrou muníciou (LFX). Posádky tankov absolvovali výcvikové aktivity na simulátoroch. Po zabezpečení vnútornej interoperability jednotky, ktorá je zložená z prís-

Mínomet kalibru 120 mm, ťahaný vozidlom VAMTAC ST5. Chladné počasie bolo pre portugalských vojakov výzvou

lušníkov rozličných útvarov portugalskej armády, nasledovala jej integrácia do MNBG.

V priestoroch vojenského výcvikového priestoru Lešt pokračoval výcvik jednotlivých podjednotiek v lesnom aj mestskom prostredí, ktorý vyústil do certifikačného cvičenia MNBG v novembri 2025 s dosiahnutím plnej operačnej pripravenosti (FOC). Výcviky a cvičenia v priestoroch Lešte prebiehali aj medzi viacerými zahraničnými partnermi. Príslušníci portugalskej rotы cvičili v oblasti logistiky, mobility a ženínej prípravy so španielskymi vojakmi, v lezení a šplhaní s českými. Doménou spoločných postupov so spojeneckými armádami bol výcvik v oblasti protitankového boja s využitím riadených striel, boja na blízko či základy prežitia v jesenných a zimných podmienkach strednej Európy. Významnú výzvu predstavovala oblasť C4I (velenie, riadenie, spojenie, výpočtová technika, spravodajstvo) a spoločné využitie bezpilotných prostriedkov. Spoločným postupom v týchto doménach sa zvyšuje celková interoperabilita mnohonárodnej skupiny.

Pre portugalských vojakov predstavovalo výzvu aj výrazne chladnejšie počasie, ako v ich domovskej krajine. „Prírodné podmienky na Slovensku sa ukázali byť výrazne odlišné od tých našich. Sneh, drsné zimné podmienky a extrémny chlad ovplyvnili výcvik a operácie, čo si vyžadovalo procedurálne úpravy z hľadiska taktického nasadenia, údržby a logistických požiadaviek,“ komentoval prispôsobenie sa k odlišným poveternostným podmienkam veliteľ 1. národného oddielu. „Obsluha techniky v takýchto klimatických podmienkach si vyžaduje špecifický výcvik riadenia vozidiel, pozorovanie nepriateľa v zimnom teréne, maskovanie a udržiavanie pohotovosti.“

ALFA IV

Vyvrcholením doterajšieho pôsobenia portugalskej jednotky v Lešti bolo cvičenie ALFA IV, ktoré sa konalo na sklonku januára. Skladalo sa z bojových streľieb celej portugalskej rotы. Jeho scenárom bola ústupová operácia s cieľom zadržať postup protivníka. Na streľbách sa zúčastnili bojové transportéry Pandur (vyzbrojené guľometom Browning kalibru .50), ktoré vysadili príslušníkov pechoty vyzbrojených útočnými puškami SCAR-L, SCAR-H a guľometmi FN Minimi, aj brokovnicami Benelli Supernova. Tie využili v simulovanom boji proti dronom. Nepriamu palebnú podporu zaisťovali mímometry. Na záver cvičenia sa do obranných bojov na poslednej obrannej línii zapojili tanky Leopard 2A6. Tanková čata postupovala pozdĺž osi protiútok a útočila na nepriateľské ciele s využitím svojich kanónov kalibru 120 mm s muníciou APFSDS a HEAT. V rámci cvičenia tak portugalský kontingent

Portugalská tanková čata disponuje piatimi tankami Leopardy 2A6

Vozidlá Pandur II predstavujú základnú bojovú techniku portugalskej rotы v Lešti

v rámci priamej aj nepriamej palebnej činnosti skombinoval všetku techniku, ktorou disponuje.

V súčasnosti vstupuje portugalský kontingent do poslednej fázy pôsobnosti v rámci misie. Nasadenie v Lešti nie je len prínosom pre slovenskú bezpečnosť a mnohonárodnú bojovú skupinu, ale tiež pre samotné Portugalsko. „Portugalská účasť prispela k zvýšeniu technickej zdatnosti a taktickej agility personálu, posilnila interoperabilitu so spojeneckými silami a potvrdila portugalský záväzok v rámci kolektívnej obrany Severoatlantickej aliance na východnom krídle. Zanecháva odkaz, ktorý budú udržiavať a ďalej rozvíjať ďalšie portugalské kontingenty, a zároveň prispieva k dôveryhodnosti spojeneckej prítomnosti v strednej Európe,“ zhrnul pôsobenie portugalského kontingentu v rámci MNBG veliteľ portugalského 1. národného oddielu.

Jaroslav Cabuk a 1st National Detachment Force

Foto: 1st National Detachment Force, PAO/MN BDE TF SVK

Na cvičení ALFA IV s ostrou muníciou sa zúčastnili aj tanky

Hlavný spojenecký veliteľ na návšteve

Na pozvanie náčelníka Generálneho štábu OS SR generála Daniela Zmeka 14. januára 2026 navštívil Slovensko vrchný spojenecký veliteľ NATO v Európe (SACEUR) generál Alexis Grynkewich. Po prijatí u prezidenta republiky a hlavného veliteľa Ozbrojených síl SR Petra Pellegriniho generál Grynkewich v priestoroch Generálneho štábu OS SR diskutoval s generálom Zmekom o zosúladi obranných plánov SR s plánmi NATO, zapojení Slovenska do obrany vzdušného priestoru Aliancie a spolupráci členských krajín. Generál Grynkewich zavítal aj na letisko v Kuchyni, kde pokračovalo rokovanie k odborným témam spolu s ukázkami najnovšej výzbroje vzdušných síl, ako aj aktivitami experimentálnych jednotiek zameraných na pôsobenie proti dronovej hrozbe. Pred odletom zo Slovenska sa generál Grynkewich stretol tiež s príslušníkmi španielskej jednotky dislokovanej v rámci predsunutých síl Aliancie v krajinách východného krídla NATO.

Rozlúčka s veľvyslancom

Mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec Spojených štátov amerických Gautam A. Rana prevzal z rúk podpredsedu vlády a ministra obrany SR Roberta Kaliňáka Pamätnú medailu ministra obrany I. stupňa (zlatú) ako poďakovanie za prínos k posilňovaniu spolupráce medzi Slovenskou republikou a Spojenými štátmi v oblasti obrany a bezpečnosti. Počas jeho pôsobenia priletelo na Slovensko z USA desať bojových lietadiel F-16, čo predstavuje kľúčový moment v modernizácii našich ozbrojených síl. Robert Kaliňák poďakoval Gautamovi Ranovi za spoluprácu a zaželel mu veľa úspechov v jeho ďalšej kariére.

NFIU má nové velenie

Vo Vajnorochoch sa 8. januára 2026 uskutočnil slávnostný ceremoniál odovzdania a prevzatia velenia Tímu pre integráciu síl NATO na Slovensku (NFIU SVK). Velenie od plk M. Kurillu prevzal plk. A. Schober. Zúčastnili sa na ňom štátny tajomník Ministerstva obrany SR Martin Vojtašovič,

predstavitelia Ozbrojených síl SR, veľvyslanci a vojenská diplomati. „Tento ceremoniál nie je len momentom zmeny vo velení, ale aj príležitosťou pripomenúť si dôležitú úlohu, ktorú NFIU zohráva pri posilňovaní kolektívnej obrany NATO a bezpečnosti Slovenskej republiky i celej Aliancie,“ povedal štátny tajomník rezortu obrany Martin Vojtašovič.

Ministri sa zhodli na spolupráci

Podpredseda vlády a minister obrany SR Robert Kaliňák sa s českým rezortným šéfom Jaromírom Zúnom zhodli na prioritě zabezpečiť pre obe krajiny väčšiu obrannú priemyselnú sebestačnosť. Počas návštevy českého ministra na Slovensku zaznelo aj to, že krajiny chcú naďalej rozširovať vzájomnú spoluprácu. Robert Kaliňák ocenil, že Česko pomáha strážiť slovenský vzdušný priestor i pokračujúce zastúpenie v mnohonárodnej brigáde. Obranné záujmy Česka a Slovenska sú aj podľa Zúna často veľmi blízke, až totožné. Vyzdvihol vzájomnú pomoc krajín a avizoval, že Česká republika bude pokračovať v mnohonárodnej misii na Slovensku aj naďalej.

Certifikát NATO pre Úrad vojenského letectva

Úrad vojenského letectva SR získal certifikát NATO Recognition bez obmedzení, čím potvrdil plnú zhodu so všetkými aliančnými požiadavkami v oblasti letovej spôsobilosti. Certifikátu predchádzal komplexný audit NATO, zameraný na posúdenie letovej spôsobilosti a overenie systému dohľadu nad letovou spôsobilosťou v rámci Ozbrojených síl SR. Medzinárodný auditorský tím tvorili odborníci z NATO Headquarters spolu so zástupcami poľskej a bulharskej autority pre letovú spôsobilosť. Ich záverečné hodnotenie potvrdilo, že Úrad vojenského letectva spĺňa najvyššie štandardy bezpečnosti a odborného dohľadu. S výsledkami auditu sa počas záverečného brífingu oboznámil riaditeľ Úradu vojenského letectva Nofal Kattan. Vyzdvihol profesionalitu auditorského tímu a ocenil vysoké nasadenie príslušníkov úradu podieľajúcich sa na príprave a priebehu auditu. Úspešné absolvovanie auditu a získanie certifikátu potvrdzuje pripravenosť Slovenskej republiky plnohodnotne plniť záväzky v rámci aliančných štruktúr a ďalej rozvíjať schopnosti vojenského letectva v súlade s požiadavkami NATO.

Cvičenie Vojenskej polície

Vojenská polícia Slovenskej republiky zorganizovala komplexné cvičenie Protector 2025, ktoré bolo zamerané na preverenie pripravenosti a spolupráce pri riešení krízových situácií. Počas praktických ukážok príslušníci demonštrovali profesionalitu, disciplínu a technickú zdatnosť pri nasadzovaní v situáciách, ktoré simulovali reálne hrozby pre život, zdravie a majetok občanov. Cieľom cvičenia bolo prehĺbiť koordináciu medzi zložkami Vojenskej polície a ďalšími ozbrojenými zložkami SR a zároveň posilniť schopnosť rýchlo a efektívne reagovať na incidenty v teréne. Protector 2025 potvrdil, že Vojenská polícia je spoľahlivou oporou v systéme obrany a bezpečnosti Slovenskej republiky.

Mimo komfortnej zóny

V martinskom 7. výcvikovom pluku sa 12. januára začal prvý tohtoročný základný vojenský výcvik. Nastúpilo doň 381 čakateľov štátnej služby. Výcvik výnimočne absolvujú v podmienkach, ktoré sa výrazne približujú realnému výcviku profesionálnych vojakov.

V areáli 7. výcvikového pluku v Martine preto vyrástlo stanové mestečko s komplexným sociálnym zázemím. Nezvyčajné ubytovanie učí frekventantov fungovať v podmienkach, ktoré nie sú ideálne,

budovať samostatnosť, odolnosť a zodpovednosť. Zároveň posilňuje tímovosť a spoluprácu, pripravuje na reálne situácie v teréne, pomáha rýchlejšie vytvoriť režim, disciplínu a sústredenie na výkon. Hybridný spôsob ubytovania testuje modul poľného ubytovania v extrémnych poveternostných podmienkach.

Účastníci výcviku sa počas prvých dní venovali najmä vystrojeniu a materiálnemu zabezpečeniu, administratívnym úkonom, zdravotnej prehliadke

a ubytovaniu. Potom boli zaradení do výcvikových čiat. Nováčikovia absolvojú osemtyždňový výcvik, zameraný na zvládnutie základných vojenských zručností, ktoré si precvičia v Posádkovom cvičisku Sučany a výcvikových priestoroch 7. výcvikového pluku. Zároveň si osvoja podmienky vojenského života, samostatnosť a budovanie fyzickej a psychickej odolnosti pri plnení výcvikových úloh.

Úspešní absolventi zložia slávnostnú vojenskú prisahu 27. februára.

Foto: OS SR

Tradičné salvy

Príslušníci 54. raketometného oddielu Rožňava si 1. januára 2026 na bratislavskom nábreží Dunaja pripomenuli 33. výročie vzniku Slovenskej republiky a výročie vzniku Ozbroje-

ných síl Slovenskej republiky vypálením 21 čestných delostreleckých sálv.

Dvadsaťsedem príslušníkov 54. raketometného oddielu Rožňava pod velením veliteľa 2. raketometnej batérie kapitána Attilu Örvösa sa podieľalo na vypálení 21 delostreleckých sálv zo šiestich kanónových húfníc 122 mm HD-30. K dôstojnému priebehu prispel generálny nácvik, ktorý sa uskutočnil 30. decembra na posádkovom cvičisku Koliňanský vrch v posádke Nitra.

Veliteľ 54. raketometného oddielu podplukovník Peter Kalna na slávnostnom vypálení sálv privítal prezidenta a hlavného veliteľa ozbrojených síl Petra Pellegriniho, náčelníka Generálneho

Foto: OS SR

štábu OS SR generála Daniela Zmeka a veliteľa Pozemných síl OS SR generálmajora Ivana Baloga.

Prehliadka munície pred streľbou, zaistenie bezpečnosti pri streľbe a prípadná likvidácia zlyhanej munície – to sú niektoré z úloh, ktoré plnili pyrotechnici Vojenskej polície s cieľom zaistiť bezpečný a nerušený priebeh podujatia.

Dorazili ďalšie F-16

Na vojenskom letisku v Kuchyni pristáli ďalšie tri bojové lietadlá F-16 Block 70. Slovensko tak má k dispozícii už desať už štrnástich stíhačiek lietadiel, ktoré postupne posilnia ochranu nášho vzdušného priestoru a obratnosť krajiny. Prilet ďalších stíhačiek F-16 Block 70 je súčasťou dlhodobej modernizácie Ozborených síl SR. Kontrakt na nákup F-16 C/D Block 70 uzavrela Slovenská republika koncom roka 2018.

Foto: Jakub Neubauer

Logisti troch generácií, Akadémia ozbrojených síl, december 2025

Posilňovanie logistickej identity

„I keď pomaly každý štvrtý vojak v ozbrojených silách má logistickú špecializáciu, na budovaní logistickej identity a posilňovaní našej prestíže sa to neodrazilo. Aj preto sme sa rozhodli založiť Cech vojenskej logistiky,“ hovorí podplukovník v. v. Stanislav Morong.

Stanislav Morong

Docent Stanislav Morong promoval ešte na Vojenskej vysokej škole tylového a technického zabezpečenia v Žiline a ako celoživotný logista dnes učí na Katedre logistického zabezpečenia Akadémie ozbrojených síl. Cech vojenskej logistiky spoluzakladal s vedúcim tejto katedry podplukovníkom v. v. docentom Lubomírom Belanom, ktorý riadi Katedru logistického zabezpečenia.

Späť zo slepej koľaje

Keďže ťažisko zakladateľov a vedenie Cechu vojenskej logistiky tvoria najmä vyučujúci z Katedry logistického zabezpečenia, využili sme našu prítomnosť, aby sme sa ich najskôr spýtali na samotný systém vzdelávania vojenských logistov.

„Musí nás byť viac počuť aj preto, aby sa vo vojenskom školstve neopakovali vo vzťahu k našej špecializácii také saltá, ktoré už máme našťastie za sebou,“ spomenul Lubomír Belan. Myslel tým napríklad rok 2004, kedy zanikla Vojenská akadémia a nástupníčka Akadémie ozbrojených síl sa so špecializáciou logistika rozlúčila. „Vtedy boli zrušené klasické vojenské katedry a bol presadzovaný trend, že v armáde nemusíme pripravovať

vojenských špecialistov. Stačí, aby boli dobrí manažéri a v ozbrojených silách sa už vyprofilujú. Čiže kopírovali sme civilný model, ktorý sa ale v podmienkach našej armády neosvedčil. Naopak, ukázal sa ako slepá koľaj, z ktorej bolo treba vycúvať,“ vysvetlil Stanislav Morong.

„Keďže vedenie ozbrojených síl si uvedomovalo, že toto nie je dobrá cesta, požadovalo zmenu v príprave odborníkov vojenskej logistiky. Preto po niekoľkých rokoch vznikol študijný program Manažment vojenskej organizácie, v ktorom bola odborná profilácia v rámci dvojročného inžinierskeho štúdia. No napokon sa príprava vojenských logistov vrátila k modelu, ktorý sme tu v približnej podobe už mali v minulosti v rámci Fakulty logistiky pred rokom 2004. V roku 2019 vznikla naša Katedra logistického zabezpečenia, čo vytvorilo predpoklad pre rozvoj systematickejšieho vzdelávania vo vojenskej odbornosti L10 s pozitívnym prínosom pre Ozbrojené sily SR,“ uzavrel exkurz do histórie Lubomír Belan.

Takticky aj strategicky

Ak sa pozrieme na profily vysokoškolských učiteľov na katedre logistického zabezpečenia, za väčšinou z nich sú aj obrovské praktické skúsenosti. Len vlni sem nastúpil ako odborný asistent plukovník v. v. zálohe Stanislav Križan, bývalý riaditeľ Úradu centrálnej logistiky MO SR s 32-ročnými logistickými skúsenosťami. Generálmajor vo výslužbe Jindřich Joch bol veliteľom Strategického centra krízového manažmentu GŠ OS SR, velil pozemným silám a bol tiež zástupca náčelníka Generálneho štábu OS SR. Takže prináša strategický pohľad.

Pohľad z taktickej úrovne môže kadetom logistiky sprostredkovať napríklad kapitánka Miriam Karasová, ktorá je na katedre dva roky. Predtým slúžila v Nitre aj v Hlohovci nielen ako veliteľka čaty a roty, no pôsobila tiež v materiá-

Lubomír Belan

lovom manažmente so zameraním na proviantné zabezpečenie, zabezpečenie pohonnými hmotami či muníciou. No a dnes v rámci paralelného doktorandského štúdia pracuje na dizertačnej práci s problematikou zameranou na úpravu vody pre jednotlivca a menšie skupiny. A čo skúsenosti z nasadenia v operáciách medzinárodného krízového manažmentu? Táto oblasť je odborne blízka aj ďalšiemu príslušníkovi katedry majorovi Jurajovi Pagáčikovi, ktorý pôsobil v misii v Afganistane ako náčelník logistiky našich špeciálov či veliteľ poradenského tímu a spolu do Afganistanu vycestoval šesťkrát.

Nárast počtov, vízie cieľov

Čo je zároveň mimoriadne dôležité, nám ozrejmil docent Lubomír Belan: „Ak sme mávali kedysi smerné číslo pre prijatie do odbornosti logistiky okolo desať uchádzačov, v ostatných rokoch to bol dvojnásobok a teraz ich prvý raz máme už 24.“ Docent Stanislav Morong nám vysvetlil aj systém výberu: „Kadeti síce v treťom semestri prejavia záujem študovať ďalej odbornosť podľa vlastného výberu, ich záujem je však podmienený študijnými výsledkami za prvý ročník a časť druhého. Keďže o logistiku má záujem viac kadetov, ako sme schopní prijať, preto musia mať študijný priemer do 1,25. Musia byť dobrí v ekonomike, matematike, musia byť aj organizačne a veliteľsky zdatní. Takže požiadavky kladené na kadetov, ktorí chcú pôsobiť v rámci vojenskej logistiky, sú nastavené naozaj poriadne vysoko.“

Vojenská logistika v útvaroch mimoriadne trpí tým, že boli zrušené vojenské stredné školy, ktoré pripravovali vojakov pre základné pozície v tejto odbornosti. Aj logisti sú preto v očakávaní, čo o tri roky prinesie vlni spustené ďalšie vojenské stredoškolské vzdelávanie. No a čo sa týka vysokoškolského vzdelávania vojenských logistov, je tu ďalšia dobrá správa: „V septembri otvárame nový študijný odbor Logistika v letectve. Budeme brať do tridsať študentov v civilnom štúdiu a azda deväť by k nám mala vyslať na štúdium Akadémia ozbrojených síl ako vojenských kadetov,“ avizuje docent Ing. Peter Kaľavský, PhD., prodekan Leteckej fakulty pre vzdelávanie, Technickej univerzity Košice. Inak – je to bývalý príslušník Vzdušných síl OS SR.

Ak sa vrátíme na AOS do Liptovského Mikuláša, v oblasti zabezpečenia vzdeláva-

Juraj Pagáčik

Slávnostné zhromaždenie cechu, december 2025

V roku 2025 ako veliteľ 82. brigády spoločnej podpory

Logistická legenda

Veliteľ 82. brigády spoločnej podpory brigádny generál Jozef Ševčík je spomedzi logistov legendou už dnes. Keď sa pozrieme späť do minulosti, dozvieme sa, že napríklad už v rokoch 2002–2003 pôsobil v misii UNFICYP ako dôstojník pre zásobovanie sektoru 4.

V rokoch 2004–2006 postúpil na Cypre na pozíciu náčelníka logistiky a zástupcu veliteľa sektoru. Ako náčelník materiálového manažmentu NSE pre zabezpečenie operácií viackrát vycestoval do Kosova, na Golancké výšiny či do Afganistanu.

V decembri 2009 veliteľ leteckej základne v Kandaháre Air Commodor Malcom Brecht (u nás ekvivalent brigádny generál) udeľoval slovenským vojakom medailu Non Article 5 Medal NATO ISAF za službu v operácii Aliancie v Afganistane, piati dôstojníci a vojaci boli ocenení za mimoriadne dobré plnenie povinností aj jeho pamätnou mincou. Vtedajší veliteľ 245-členného slovenského kontingentu podplukovník Jozef Ševčík od neho dostal na dôvažok aj Krištáľovú plaketu spolu s osobným darom. Za to,

Pasovanie kadetov za učňov Cechu vojenskej logistiky

nia kadetov – logistov vedúci katedry doc. Lubomír Belan poznamenáva, že je potrebné postupné technické zázemie aj personálne doplnenie katedry.

Pokračuje mjr. Juraj Pagáčik: „Každá univerzita má okrem samotného vzdelávania povinnosť robiť vedu a výskum a k tomu nevyhnutne potrebujeme napríklad laboratória. Zdviha to prestíž školy medzi mladými ľuďmi a jej kreditu. Náš konkrétny príklad? Ak učíme kadetov skladbu potravín, tak by som im v rámci cvičenia rád zadal úlohu laboratórne definovať vo vybraných potravinách a hotových jedlách zastúpenie tukov, cukrov či bielkovín. To si trebárs kadeti na Univerzite obrany v Brne môžu vyskúšať bežne. No u nás taká možnosť zatiaľ nie je...“

Napriek absencii laboratórneho zázemia sa však kadetom a vyučujúcim podaril v spolupráci so Silami pre špeciálne operácie doslova husársky kúsok. A to akceptovaný návrh

maskovacieho vzoru, strihového vyhotovenia a odporúčania typu látky na novú poľnú uniformu vojakov OS SR.

Uční, majstri, tovariši

„My logisti sme už dávnejšie videli veľké vákuum v tom, že máme síce svoju odbornú štruktúru riadenia logistiky, ale chceli sme založiť spoločenstvo, kde vojenská subordínácia nie je taká striktná. Združenie, ktoré budeme budovať ako komunitu na základe našej špecializácie s trojgeneračným prepojením a ktoré bude zároveň posilňovať našu stavovskú hrdosť,“ vysvetlil nám docent Stanislav Morong, cechmajster pre svetské záležitosti. Docent Lubomír Belan ako „panovník“, cech, čiže predseda občianskeho združenia, vysvetlil: „Keďže občianske združenie Cech vojenskej logistiky je postavené podľa modelu stredovekých cechov, má starešinov, majstrov, tovarišov aj učňov. Uční, to sú študenti,

že za pol roka v Kandaháre so svojimi vojakmi napriek skoro tridsiatim raketovým útokom dokázali odvieť skvelú prácu v rámci ostrahy základne, odmiňovania, či opevňovacích prác. Navyše práve za jeho velenia vybudovali vojaci v našom kempe na základni Kandahár Slovenský dom. Čiže spoločensko-oddychovú drevenú budovu, akú dovtedy mali na základni len tie najväčšie kontingenty. No a na spomenutú medailovačku prišli už do novej budovy našim vojakom s uznaním poďakovať vysokopostavení koalíční dôstojníci z armád USA, Holandska, Veľkej Británie, Kanady, Bulharska, Česka či Francúzska. A nepochybne zatlieskali aj samotnému Slovenskému domu.

„Otec bol sekera, neodpustil mi nič, ale mal v sebe spravodlivosť, takže jeho vojenskú povahu som akceptoval a vojenská uniforma sa stala aj mojim snom,“ spomenul brigádny generál

Jozef Ševčík pred časom v našom rozhovore na svojho otca, tiež Jozefa, ktorý pracoval v Trenčíne na Východnom vojenskom okruhu ako náčelník tankovej a automobilovej služby a neskôr pôsobil aj na Generálnom štábe OS SR v hodnosti plukovník.

Brig. gen. J. Ševčík mladší po skončení Vysokej vojenskej školy slúžil od roku 1989 v posádkach Banská Bystrica, Trenčín, Hlohovec či Bratislava. Vojenským profesionálom, lekárom, bol aj jeho brat. „Je to sakramentsky ťažké, každý ťa porovnáva, každý ťa hodnotí, každý si myslí, že máš krytý chrbát, ale v skutočnosti je to zložitejšie, ako pre ostatných,“ odpovedal nám na otázku, aké je to byť v rámci ozbrojených síl synom známeho dôstojníka. No tiež potvrdil, že aj snaha nesklamať rodinu bola súčasťou jeho vojenskej motivácie. V tomto čísle Obrany sme mu položili nasledujúce otázky:

Pasovanie plk. Ľ. Panáčka za majstra Cechu vojenskej logistiky

čiže kadeti. Prvých sme prijali v roku 2024. V minulosti keď sa učeň vyučil, bol ako tovaríš vyslaný na vandrovku. Takže tovariši sú absolventi AOS, keď po vyradení zo školy odchádzajú k vojenským útvarom. Prvých sme pasovali vlani začiatkom leta. Majstri sme my, pedagógovia, ako aj dôstojníci na vysokých postoch velenia.“

Cechmajstri, pravá a ľavá ruka „panovníka“, sú dvaja. Popri doc. Morongovi je to cechmajster pre vojenské záležitosti major Juraj Pagáčik. Cech vojenskej logistiky má aj svojich starešinov. Sú to osobnosti tejto profesie, ktoré sa o logistiku mimoriadne zaslúžili, ale najmä vzhľadom k veku už v nej aktívne nepôsobia. Medzi prvými to bol napríklad jediný profesor v odbore vojenskej logistiky plk. v. v. profesor. Martin Petruš. Tiež prvý vedúci katedry logistiky po rozdelení federácie plk. v. v. František Gubáš, ako aj pplk. Ján Obešter, ktorý bol náčelníkom logistiky niekdajšieho železničného vojska.

Keď 2. decembra 2025 v aule Akadémie ozbrojených síl menovali nových majstrov cechu, boli medzi nimi naozaj dôležité mená slovenskej logistiky. Brigádnny generál Roland Sabolčík, náčelník štábu zo Štábu pre podporu operácií GŠ OS SR, plukovník Peter Stoličný, riaditeľ Úradu centrál-

nej logistiky MO SR, plukovník Ľubomír Panáček, náčelník Odboru logistiky GŠ OS SR, ako aj podplukovník Dušan Hrnčiar, veliteľ školských jednotiek AOS. Prvou ženou starešinkou cechu sa stala Milota Kustrová, ktorá skoro dve desaťročia vzdelávala kadetov hlavne v oblasti proviantnej služby. Medzi starešinov pribudol dlhoročný náčelník výstrojnej služby plukovník v. v. Ján Bonk, ktorý zastával aj pozíciu riaditeľa Úradu centrálnej logistiky MO SR, alebo plukovník v. v. Rudolf Pástor, ktorý po rôznych riadiacich logistických funkciách či pozíciách na generálnom štábe alebo v zahraničí ukončil vojenskú kariéru ako náčelník logistiky Síl pre špeciálne operácie.

Aj v prítomnosti prorektora AOS pre vojenské veci plukovníka Jaroslava Kompana bolo za učňov Cechu logistiky symbolicky mečom pasovaných i 24 kadetov 1. stupňa vzdelávania, z ktorých bolo jedenásť kadetiek.

„Logistika ma zaujíma hlavne preto, lebo je mimoriadne dôležitá a vo vojenskom svete ju vnímam tak trochu ako zátišie aj dynamiku zároveň. Uvidím, aké to bude, keď doštudujem – no už teraz som hrdá na to, že ma prijali do Cechu logistov,“ povedala nám vojačka 1. stupňa a „učníka“ Cechu vojenskej logistiky Natália Stolárová z Trnavy.

„Pre logistiku som sa rozhodol lebo ma zaujíma systém podpory vojakov na bojisku a ako logista sa môžem uplatniť v každom útvar,“ plánuje vojak 1. st. Mikuláš Labon z Vranova nad Topľou, ktorý je taktiež hrdým učňom Cechu vojenskej logistiky.

Pavol Vitko

Foto: autor a AOS

Dekrét o prijatí za cechového učňa

Aká je štruktúra logistov v ozbrojených silách?

Logistika je neoddeliteľnou a dôležitou súčasťou Ozbrojených síl SR a zabezpečuje fungovanie jednotiek na všetkých úrovniach. Čo sa týka jej štruktúry, na generálnom štábe je odbor logistiky, v nižšej štruktúre sú logisti jednotlivých síl, ďalej brigád, práporov až po roty. Naša 82. brigáda spoločnej podpory je v priamej podriadenosti náčelníka generálneho štábu. Sme jeho predĺženou rukou v oblasti vojenskej logistiky, dopravy, spojenia, výcviku, ako aj geografickej a doktrínovej podpory.

Pýtať sa, čo všetko zabezpečujete, by zrejme vydalo na dlhý zoznam...

Pre OS SR zabezpečujeme III. a IV. úroveň logistiky, ako aj riadenie logistických procesov v prospech logistickej podpory OS SR. Zjednodušene to skúsím zhrnúť dvomi vetami: Je na nás, aby sme komplexne zabezpečili logistickú podporu OS SR vytváraním, skladovaním, zásobovaním, distribúciou zásob, čiže musíme pripraviť

a poskytnúť logistické podporné prvky pre fungovanie profesionálnych vojakov. Od ich výstroje, výzbroje, ubytovania, stravovania, prepravy, spojenia, zabezpečenie výcviku a tak ďalej...

Čo bola pre vás v uplynulom období najväčšia „zaberačka“?

Najväčšia výzva pre 82. bsp bola komplexné zabezpečenie výstavby Národných obranných síl z 0 na 100 za štyri mesiace. Plus kontinuálny dôraz na plnenie úloh v priebehu celého roka, ktorých bolo mnoho. K tomu verejný obstarávanie, plnenie zmlúv, sledovanie rozpočtu a termínov. Plus logistické zabezpečenie výcvikov a ďalších aktivít OS SR, tiež úloh spojených s pozitívnou prezentáciou vojska na verejnosti.

Čo vás brzdí a čo potrebujete?

V prvom rade nás brzdí nedostatok kvalifikovaného personálu. Tiež zastaralá technika, čo sa však v súčasnej dobe mení vďaka podpore vedenia MO SR a velenia GŠ OS SR. Výzvou sú neposta-

Rok 2002. Zabezpečenie balenej vody, operácia Trvalá sloboda, Afganistan

Aliančné kurzy vojenskej logistiky

Na pôde Katedry logistického zabezpečenia Akadémie ozbrojených síl generála Milana Rastislava Štefánika sa v druhej polovici minulého roka premiérovo uskutočnili dva aliančné kurzy vojenskej logistiky.

Funkčnosť logistických procesov z aspektu pôsobenia v spoločnom aliančnom prostredí vyžaduje spájať do funkčného systému nie vždy kompatibilné národné prístupy k logistickej podpore, prijímať a zavádzať štandardy, a tým prekonávať prirodzené disproporcie plynúce z rozdielnosti logistických štruktúr, metodických postupov a kultúry.

V gescii MLCC

Efektívna aliančná kooperácia vo vojenskej logistike preto vyžaduje, aby špecialisti v tomto odbore absolvovali spoločné vzdelávacie programy realizované formou odborných kurzov. Práve dva takéto kurzy, ktoré sú súčasťou širšieho spektra odborného vzdelávania, sa v jeseni minulého roka uskutočnili na území Slovenskej republiky. Pre odborníkov z Katedry logistického zabezpečenia Akadémie ozbrojených síl generála Milana Rastislava Štefánika

to bola ďalšia príležitosť preveriť svoje organizačné schopnosti a zvládnuť viacdnovú vzdelávaciu aktivitu s medzinárodnou účasťou. Napriek tomu, že formálne je organizácia týchto kurzov v gescii Medzinárodného logistického koordinačného centra (MLCC) v Prahe, na samotnom logistickom zabezpečení týchto kurzov sa vždy výrazne podieľa hostiteľská krajina a túto úlohu splnila katedra vojenskej logistiky príkladne.

NLIC a NLOC

Prvý pilotný blok kurzov na AOS bol zorganizovaný v termíne 13. – 17. októbra 2025 pre NATO Logistics Introductory Course (NLIC) a 20. – 24. októbra 2025 pre NATO Logistics Operations Course (NLOC). Na kurzoch sa zúčastnilo 40 a 42 účastníkov.

Vstupnou bránou do sveta aliančnej logistiky je Základný kurz vojenskej logistiky NLIC. Jeho účastníci získali vedomosti a poznatky o poslaní, zásadách

a princípoch vojenskej logistiky, štruktúrach a procesoch, ktoré tvoria základ logistickej podpory NATO. Obsahom kurzu je tiež systém logistického plánovania, koordinácie a realizovania logistickej podpory operácií vedených NATO.

Kurz logistickej podpory operácií vedených NATO NLOC bol koncipovaný na získanie pokročilej úrovne odborných vedomostí, ktorý ako nadstavba na základný kurz frekventantom umožňuje aplikovať logistické princípy v reálnych misiách, rozumieť operačnému plánovaniu COPD, koordinovať Host Nation Support (HNS), pracovať v tímoch mnohonárodnej logistickej podpory či riešiť modelové krízové scenáre. Účastníci získavajú zručnosti potrebné pri plánovaní a riadení logistiky v aliančných operáciách. Majú tiež možnosť nadviazať profesionálne kontakty s expertmi z iných krajín, či možnosť získať certifikát uznávaný v rámci aliančných štruktúr.

čujúce kapacity jednotiek bojového zabezpečenia na všetkých úrovniach či obrovské dobiehania v oblasti infraštruktúry. Vízia budovania ďalších jednotiek aj v oblasti logistiky a urýchlená modernizácia techniky a infraštruktúry je preto mimoriadne dôležitá a nanajvýš aktuálna.

Majú logisti aj tak povediac oddychovejšie obdobia?

Logistika nikdy neoddychuje. Zabezpečenie výcviku, presunov a prepravy, ubytovania, prípravy priestorov a obstaranie materiálu v rámci podpory všetkých národných a medzinárodných cvičení, podpora spojeneckých síl na území SR, celková podpora fungovania Národných obranných síl, zabezpečenie spomenutých aktivít na verejnosti – to všetko sa začína 1. januára pri podpore delostreleckých sálv na počesť vzniku SR a končíme posledným decembrom trebárs prípravou materiálu na ďalší rok. Celý rok sa teda nezastavíme. Prichádzame prví a poslední odchádzame, avšak aj preto nás to baví a všetkým kolegom za to ďakujem,

rovnako ako ďakujem našim kolegom z ozbrojených síl a rezortu obrany za podporu a spoluprácu.

V roku 2009 ako veliteľ slovenského kontingentu v operácii ISAF v Afganistane na základni Kandahár

Rok 2009. Dopĺňanie náhradných dielov v operácii ISAF v Afganistane

Zásobovanie a stravovanie v Sektore 4 misie UNFICYP na Cypre v roku 2017 bolo tiež v réžii slovenských logistov

NATO s AOS

Pilotnému dvojbloku kurzov predchádzalo už 20. septembra 2022 podpísané Memorandum o porozumení a spolupráci v oblasti NATO vzdelávania medzi Akadémiou ozbrojených síl gen. M. R. Štefánika a pražským Mnohonárodným centrom pre koordináciu logistiky v oblasti prípravy a certifikácie odborníkov logistiky). Vyvrcholením tohto úsilia je skutočnosť, že Akadémia ozbrojených síl sa stala od minulého roka hosťiteľskou inštitúciou logistických kurzov, zatiaľ čo odbornú výučbu zabezpečilo MLCC. Úloha slovenských zástupcov v MLCC plk. Vladimíra Gaža a mjr. Lukáša Janošovského bola zásadná.

„Významným prínosom realizácie kurzov na Slovensku je možnosť za krátky čas vyškoliť veľké množstvo profesionálnych vojakov – funkcionárov a príslušníkov logistiky – a súčasne ušetriť značnú časť finančných prostriedkov. Len pre ilustráciu, kurz NLIC alebo NLOC absolvovaný v zahraničí, napríklad v NATO School Oberammergau, predstavuje pre rezort výdavky

približne 2 000 eur na osobu. Pričom pri organizovaní kurzu na Slovensku je jeho cena približne štvrtinová,“ spresnil mjr. Juraj Pagáčik z katedry Logistického zabezpečenia. Dodal: „Tento model nám umožňuje rýchlo a efektív-

ne vyškoliť veľký počet logistických odborníkov OS SR aj MO SR, čo je v čase dynamických bezpečnostných výziev mimoriadne cenné.“

(jp, lb, sm)

Foto: Jakub Neubauer, Pavol Vitko

Vystrojovanie prvého výcvikového turnusu Národných obranných síl na Tureckom vrchu v roku 2025

Aký je záujem o službu vo vašich profesiách?

Rozmanitosť v špecializácii L10 – logistika je veľká a preto si myslím, že záujemcom o profesionálnu kariéru máme čo ponúknuť. Zároveň by nás potešilo, keby sa k nám hlásilo viac profesií ako sú kuchár, vodič, mechanik či odborníci KIS. Logistika v OS SR je v mnohých smeroch veľmi blízka práci v civilnom sektore, čo je pre nás niekedy nevýhoda a niekedy výhoda. V ostatnom období sme však zaznamenali nárast záujmu aj v našich radoch, a to je super.

Je vaša práca logistov oceňovaná a rešpektovaná?

Ak sa pozriete na prácu v logistických odbornostiach lepšie, tak zistíte, že logistika je práca „mravenčia“. Vyžaduje trpezlivosť, znalosť a precíznosť. Logisti síce na verejnosti takmer nikdy nezažívajú „bingo“ okamihy, ktoré by sme mohli prirovnať k potlesku na otvorenej scéne, ale všetci zasvätení vedia, že odvádzajú prácu, bez ktorej by to skrátka nešlo. Sú základom, z ktorého vychádza

predpoklad akéhokoľvek úspechu našich jednotiek. Takže áno, tento rešpekt a uznanie vnímame a snažíme sa našich nadriadených, ako aj všetkých ostatných kolegov nesklamať.

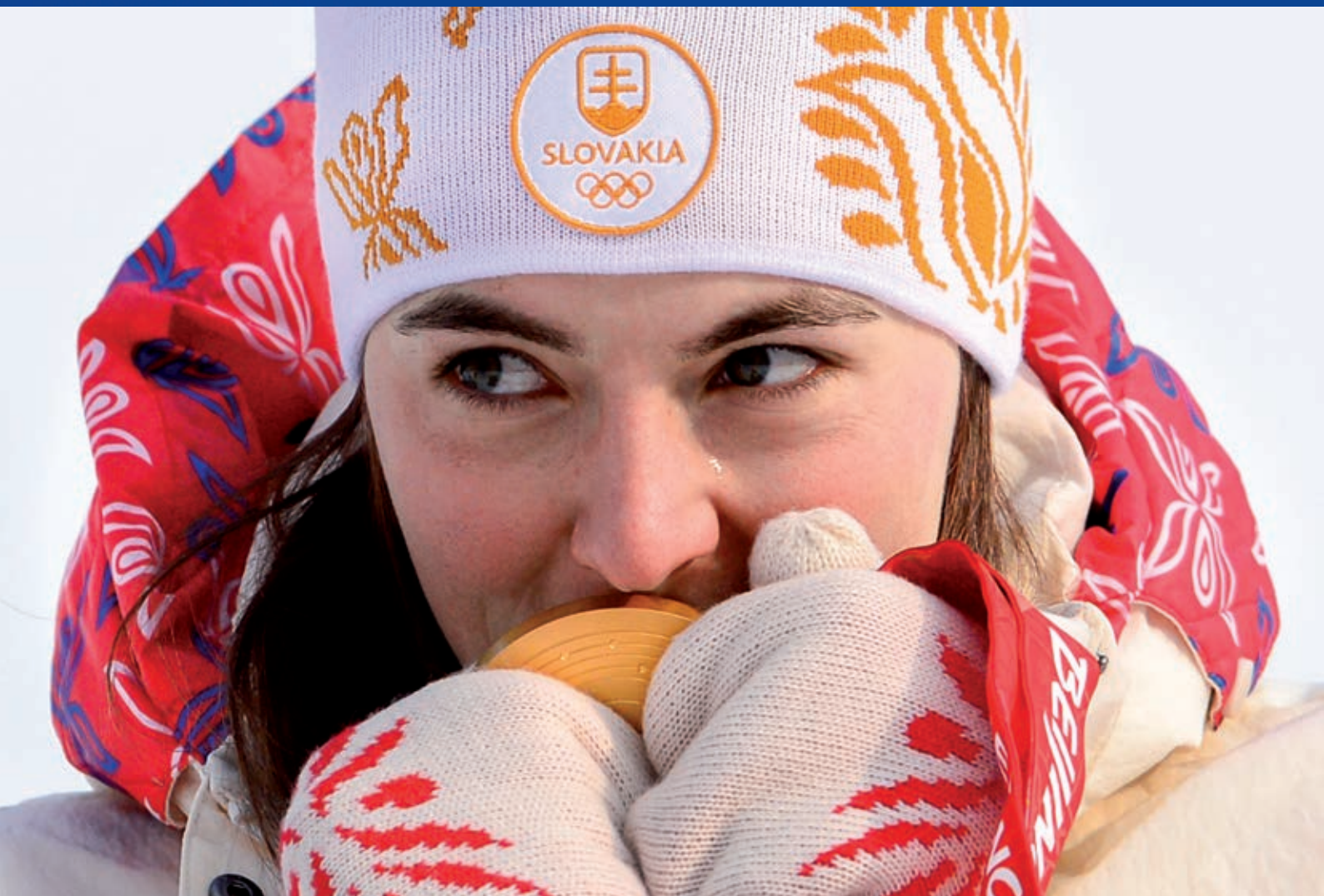
Ako v tejto súvislosti vnímate aktivity Cechu vojenskej logistiky na posilňovanie identity vašej odbornosti a budovanie tradícií aj týmto spôsobom?

Cech logistov vznikol nedávno a myslím si, že má svoje miesto a opodstatnenie v štruktúre ostatných občianskych či iných záujmových a profesijných združení, ktoré sa usilujú o rozvoj tradícií, hrdosti či odbornosti v našich ozbrojených silách. Ak sa cech stane prestížnym klubom pre logistov, ktorí niečo v logistike a v bojovom zabezpečení dosiahli tak doma ako aj vo svete, a ak bude zároveň podporou pre tých, ktorí vidia vo vojenskej logistike svoju budúcnosť, môžeme len držať palce.

Pavol Vitko

Foto: autor, OS SR

TÉMA

Dukla na zimnej olympiáde

V slovenskej výprave na XXV. zimných olympijských hrách v Taliansku je 52 športovcov, 36 mužov a 16 žien.

Trinásť z nich – päť mužov a osem žien – reprezentuje Vojenské športové centrum Dukla. Ak nepočítame hokejistov (25), je to takmer polovica slovenskej výpravy.

Na ZOH v Pekingu 2022 malo Slovensko 54 športovcov a Dukla vtedy vysielala 15 športovcov. „Hodnotenie vystúpenia športovcov VŠC Dukla nemôžem začať inak ako skvelým úspechom Petry Vlhovej. Zlatými písmenami sa zapísala do histórie slovenského a armádneho športu. Za zlato v slalome si zaslúži absolútorium a tento výsledok vyčnieva nad všetkými ostatnými,“ vyjadril sa po mi-

nulej olympiáde pre Obranu vtedajší riaditeľ VŠC Dukla pplk. Matej Tóth. „Potešili ma aj ďalší športovci, ktorí sa na hry výborne pripravili. Hlavne Paulína Fialková. Jej umiestnenie v Top 10 je výborné. Nie každému olympiáda vyšla, ale ja si cením každý výkon, lebo všetci bojovali a dali do toho maximum,“ dodal M. Tóth, pričom viac sa očakávalo najmä od ďalších biatlonistov.

V bodovom očakávaní

O rozhovor pred XXV. zimnými olympijskými hrami v Miláne a Cortine d'Ampezzo sme požiadali riaditeľa Vojenského športového centra Dukla Gabriela Barana.

Na čo ste sa v Dukle v predolympijskom období najviac sústredili?

Na všetko, čo treba, aby sme mali najkvalitnejšiu olympijskú prípravu a aby sme si nevyčítali, že sme niečo podcenili. A to sa najmä týkalo športovcov, ktorí majú najväčšiu šancu ovplyvniť top poradie.

Kto z nominácie Dukly je pre vás príjemným prekvapením?

Sánkari Bruno Mick a Christján Bosman, ale nesmieme zabúdať ani na Petru Vlhovú, ktorá sa nakoniec dokázala vrátiť na súťažné svahy.

Kto mal ešte šancu vycestovať, ale nominácia mu unikla?

Sánkari Marián Skupek, ktorému nominácia ušla o jeden bod, Tomáš Vaverčák, ktorý sa nešťastne zranil a Matej Zmij, ktorý tým pádom nemal partnera do saní. Veľká škoda, že necestuje Jelisej Kuzmin. Bol by to veľmi pekný príbeh, bolo to tesné, ale v rámci interných kritérií Slovenského lyžiarskeho zväzu sa rozhodli nominovať iného pretekára.

Ktorý zo športovcov Dukly by mohol zažiť?

Toto je otázka, na ktorú by som sa nerád vyjadroval, ale železka v ohni samozrejme mám.

S akým výsledkom budete spokojný vy osobne?

Ak budeme mať bodované miesta, čiže do šiestej pozície v štafetových alebo individuálnych disciplínach.

Sú v Dukle do budúcnosti aj v oblasti zimných športov vo výhľade nejaké systémové zmeny?

Áno, sú. Smerom k zimnej olympiáde 2030 sa chceme výrazne podieľať

na podpore a tvorbe športových projektov s nádejnými mladými športovcami a zároveň výrazne podporovať prémiových seniorov, ktorí sa vedú stabilne umiestňovať na popredných miestach na pretekoch Svetového pohára alebo významných súťažiach ako sú ME alebo MS.

A čo sa týka budovania zimného zázemia či infraštruktúry?

Budovanie infraštruktúry u nás zatiaľ nie je celkom otázkou dňa aj preto, lebo dlhodobejšie kvalitné snehové podmienky v prípravách sú viac-menej na ľadovcoch. To sa týka alpského lyžovania, severskej kombinácie aj biatlonu. No radi by sme zrekonštruovali strelnicu v Banskej Bystrici, lebo ju vedú využiť pri menších úpravách a namodelovaní streleckých biatlonových podmienok aj naši biatlonisti.

Foto: TASR

Smerom k zimnej olympiáde 2030 sa chceme výrazne podieľať na podpore a tvorbe športových projektov s nádejnými mladými športovcami a zároveň výrazne podporovať prémiových seniorov, ktorí sa vedú stabilne umiestňovať na popredných miestach na pretekoch Svetového pohára alebo významných súťažiach ako sú ME alebo MS.

Riaditeľ VŠC Dukla Gabriel Baran (vľavo) a reprezentant Slovenska v skialpinizme Jakub Šiarnik počas tlačovej konferencie 12. januára v Bratislave

Naši olympionici

O drahé kovy sa na hrách XXV. zimnej olympiády v talianskom Miláne a Cortine d'Ampezzo budú od 6. do 22. februára uchádzať títo trinásti príslušníci Vojenského športového centra Dukla:

Paulína Bátovská Fialková

Biatlon
4. olympiáda

Nepochybne sa pokúsi o umiestnenie v Top 10, ako sa jej to podarilo na predchádzajúcich Zimných olympijských hrách v Pekingu. V tejto sezóne najlepšie výsledky dosiahla na konci roku 2025 vo francúzskom Annecy, kde bola dvakrát piata.

Jakub Borgula

Biatlon
1. olympiáda

So svojimi 198 cm a 82 kg by mohol byť aj basketbalista, ale Jakub je prvý slovenský biatlonista, ktorý na mládežníckom svetovom šampionáte získal tri medaily a v seniorskom Svetovom pohári bol doteraz najlepšie na 31. mieste. V Taliansku sa chce nepochybne umiestniť vyššie.

Rebeka Cully

Skialpinizmus
1. olympiáda

Na olympijskú premiéru sa mohlo dostať len 18 mužov a 18 žien, takže ak Slovensko získalo v tejto elitnej spoločnosti tri miestenky, je to skvelý úspech. Rebeka je aj fyzioterapeutka, trénerka a mamička syna Mattea.

Marianna Jagerčíková

Skialpinizmus
1. olympiáda

Majsterka sveta a európska šampiónka bude pretekať so súperkami, ktoré sú o generáciu mladšie, no v premiére tohto olympijského športu isto myslí na medailu.

Petra Vlhová

Zjazdové lyžovanie
4. olympiáda

V slalome v Pekingu 2022 získala pre Slovensko zlato, pričom po prvom kole bola až na 8. mieste. Ostatné dva roky po zranení na pretekoch v Jasnej nejazdila, o to viac jej však všetci držíme palce.

Ema Kapustová

Biatlon
1. olympiáda

K dvom strieborným medailám z juniorských majstrovstiev sveta 2024 v estónskom Otepää či 25. miestu na Svetovom pohári v Oberhofe jej želáme výraznejší úspech aj v olympijskom Taliansku.

Christián Bosman a Bruno Mick

Dvojsedadlové sane
1. olympiáda

Aj keď ich mená znejú trochu exoticky, Christián pochádza z Dolného Smokovca a Bruno sa narodil v Poprade. Christián hral hokej, Bruno sa venoval aj lyžovaniu a futbalu, no aktuálne im držíme palce na saniach.

Anastasia Kuzminová

Biatlon
4. olympiáda

Historicky najúspešnejšia slovenská zimná olympionička, ktorá získala tri zlaté a tri strieborné olympijské medaily, nominácie kritériá splnila v Oberhofe, kde v šprinte obsadila 20. miesto a 19 v stíhačke.

Mária Remeňová

Biatlon
1. olympiáda

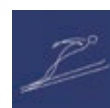
Do kolotoča Svetového pohára naskočila v roku 2021, od roku 2023 súťaží každoročne na Majstrovstvách sveta, ale na svoj výrazný úspech stále čaká.

Jakub Šiarnik

Skialpinizmus
1. olympiáda

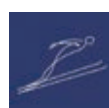
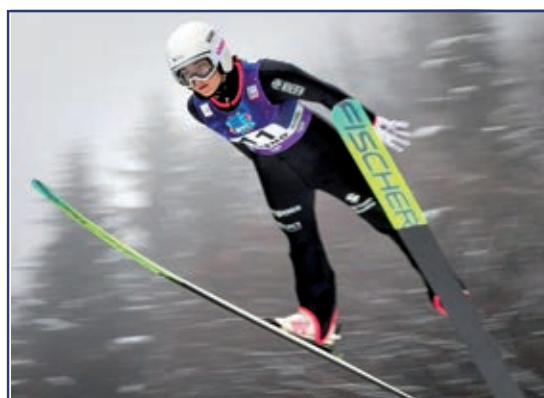
Okrem skialpu sa doplnkovo venuje bežeckému lyžovaniu, cyklistike či behu do vrchu a jeho cieľom bolo prebojovať sa ako prvému Slovákovovi vo svojej disciplíne na OH, čo sa mu aj podarilo.

Hektor Kapustík

Skoky na lyžiach
1. olympiáda

Konečne máme aj skokana, ktorý sa vďaka 20. miestu zo Svetového pohára v Zakopanem na takmer poslednú chvíľu prebojoval na olympiádu. Je rád, že nominácia napokon vyšla aj jeho sestre Kire Márii Kapustíkovej.

Kira Mária Kapustíková

Skoky na lyžiach
1. olympiáda

Najskôr jej Medzinárodná lyžiarska a snowboardová federácia miestenku nepridelila, ale slovenská skokanka na lyžiach, ktorá sa ako naša prvá reprezentantka prebojovala v januári v Slovinsku do druhého kola Svetového pohára a získala v ňom pre naše farby prvé body, napokon predsa len do Talianska vcestuje.

Biatlonistka Anastasia Kuzminová:

Som pripravená, ale musím mať aj šťastie

Trojnásobná olympijská víťazka Anastasia Kuzminová patrí roky medzi stabilné opory slovenského biatlonu. Na tohtoročné XXV. zimné olympijské hry sa pripravovala doma či v Slovinsku, kde sme ju zastihli počas jej náročného programu v priebehu pokračujúcej série pretekov Svetového pohára.

Úvodné novoročné preteky Svetového pohára sezóny 2025/2026 odštartovali ôsmeho januára v nemeckom Oberhofe a Anastasia Kuzminová sa predstavila v troch disciplínach. Šprintom na 7,5 kilometra a o dva dni neskôr v štafete žien na 4×6 kilometrov. V Oberhofe pretekala aj v stíhacích pretekoch na desať kilometrov, kam sa kvalifikovala na základe výsledkov zo šprintu, a to dvadsiatym miestom.

Môžete v krátkosti zhodnotiť úvodné preteky vašej tohtoročnej sezóny? Súťažný úvod nového roka 2026 vnímam ako vydarený. V náročných podmienkach nemeckého Oberhofu sa mi podarilo vybojovať dva kvalitné individuálne výsledky, ktoré sa pre mňa stali splneným nominačným limitom na ZOH Miláno Cortina 2026. A to sú 20. miesto v rýchlostných pretekoch a 19. miesto v stíhacích pre-

tekoch. Nesmiem zabudnúť na veľmi dobre rozbehnutú štafetu a priebežné 2. miesto na mojom úseku vďaka dobre zvládnutej bezchybnej streľbe v ľahu a snahe bežecky udržať krok s tými najsilnejšími na trati. Tieto výkony sú výsledkom mojej doterajšej tvrdej práce a hlavne vďaka individuálnej

spolupráci s našimi odborníkmi. Za streľbu s Martinom Otčenášom a fyzioterapeutom Denisom Freudenfeldom. Úspech prišiel aj vďaka správne naplánovaniu a načasovaniu tréningového procesu trénerom Danielom Kuzminom. Za toto odborné zázemie nesmierne ďakujem Vojenskému športovému centru Dukla a Ministerstvu obrany SR, aj keď decembrový úvod do olympijskej sezóny nebol úplne podľa mojich predstáv. Bolo naozaj psychicky náročné zvládnuť úvodné neúspechy, lebo som vedela, že mám na viac. Dôležité však bolo pokračovať v nastavenom procese bez pochybovania o svojich kvalitách a kvantite práce, ktorú sme spoločne odrobili v prípravnom období.

Čo sa týka príprav na zimnú olympiádu, máte nejaké osvedčené postupy ako sa pripraviť a zabojsovať? Na každých pretekoch bojujem tak, akoby pre mňa boli prvé a zároveň

Na každých pretekoch bojujem tak, akoby boli pre mňa prvé a zároveň aj posledné. Iný spôsob ako uspieť a predviesť to, čo mám natrénované, pre mňa neexistuje.

aj posledné. Iný spôsob ako uspieť a predviesť to, čo mám natrénované, pre mňa neexistuje. Olympiáda je výnimočná práve v tom, že sa koná raz za štvorročné obdobie a nikto nemá presný návod na úspech. Okrem tvrdej práce a pripravenosti na extrémne dobré výkony musí v jeden konkrétny deň a na konkrétnej olympijskej súťaži stáť pri športovcovi aj športové šťastie. Viem to aj preto, lebo poznám mnoho úspešných športovcov, ktorí napumpovali svoju formu na olympijskú sezónu, vyhrávali pred ňou súťaže svetových pohárov, boli tabuľkoví lídri, ale z olympiády odchádzali bez medaily. Samozrejme, urobím všetko pre to, aby som aj na tejto olympiáde reprezentovala Slovensko čo najlepšie.

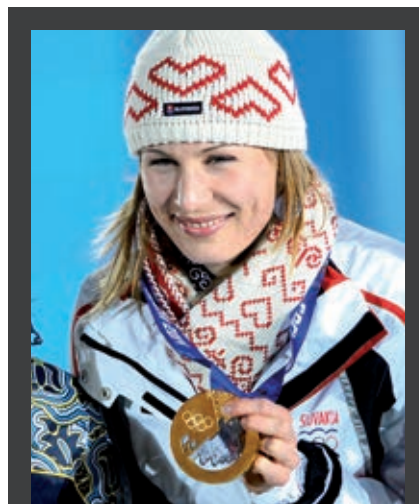
Okrem spomínaného šťastia a nasadenia musí byť súčasťou príprav na olympiádu aj nejaká špeciálna strava?

Špeciálna strava by mala byť nastavená už počas celej sezóny. Najlepšie keď je „strážená“ aj počas celého prípravného obdobia. U profi športovca by to nemali byť občasné úpravy v stravovaní, ale pevne nastavené stravovacie pravidlá či zásady, ktoré pozitívne ovplyvňujú tak výkonnostné schopnosti pretekára, ako aj dopomáhajú lepšej regenerácii tela po výkone.

Aký program vás čaká po olympiáde? Ako bude vyzeráť finálová kapitola Svetového pohára?

Po olympiáde máme jeden týždeň voľna a práve vtedy sú aj bansko-bystrické školské jarné prázdniny. Plánujem ich stráviť s mojou dcérou Olíviou, ktorá celú sezónu trpezlivo

čaká na každú jednu príležitosť, keď mama nemusí byť športovkyňou, ale je pre ňu opäť iba mamou. Zároveň pevne verím, že v okolí Banskej Bystrice bude vtedy dostatok snehu, aby som v domácich podmienkach mohla trénovať v udržiavacom režime a byť pripravená v marci na záverečné kolo troch Svetových pohárov. Čaká ma fínske Kontiolahti, estónske Otepää a nórske Oslo-Holmenkollen. Začí-

Anastasia Kuzminová pre Slovensko, ktoré reprezentuje od roku 2008, dosiahla vynikajúce úspechy. Stala sa trojnásobnou olympijskou víťazkou a zlatou medailistkou na Majstrovstvách sveta. Dvakrát ovládla poradie Svetového pohára v rámci šprintu a raz v stíhačke, vďaka čomu získala tri malé glóbusy. Jej impozantná kariéra zahŕňa aj osemnásť výhier vo Svetovom pohári, pričom sa na stupňoch víťazov objavila celkovo 40-krát.

name podľa plánu 5. marca 2026 vytrvalostnými pretekmi žien.

Budete mať čas pozrieť sa v najbližších mesiacoch aj do rodného Tumeňa?

Bohužiaľ, aktuálne tú možnosť mať nebudem. Ale s mojimi rodičmi som aspoň v telefonickom kontakte. Žijú v Rusku a vďaka môjmu bratovi a sestre majú na starosti sedem vnúčat. Na Slovensku sú s nami rodičia môjho manžela. Sú mojou veľkou oporou vo všetkom, čo sa týka nielen starostlivosti o naše deti, zvieratá, dom, moje rastlinky, ale ide aj o mnoho organizačných a logistických momentov fungovania celej rodiny. Teším sa, ako dcérka Olívia zvláda školské povinnosti, krúžky, záľuby a športové aktivity. Syn Jelisej je už vrcholový športovec, reprezentant Slovenska v bežeckom lyžovaní, účastník rôznych medzinárodných súťaží, zmluvný športovec VŠC Dukla. Zároveň je aj študentom štvrtého ročníka Súkromného bansko-bystrického gymnázia. Som rada, že vďaka individuálnemu študijnému plánu môže plnohodnotne trénovať a reprezentovať Slovensko na medzinárodnej úrovni.

Čo by ste chceli zaželať čitateľom Obrany do tohto olympijského roka a čo sebe a vašej rodine?

Všetkým nám želim najmä pevné zdravie, dostatok síl, energie a odhodlania zvládnuť najväčšie výzvy, ktoré pre nás tento rok pripravil. Nebáť sa snívať a naplňovať si najvytúženejšie sny, ktoré sa často zdajú na prvý pohľad nedosiahnuteľné.

Tému pripravili Pavol Vitko a Mária Miková
Foto: SITA, TASR

Jediná oficiálna fotografia utajovaného bezpilotného lietadla RQ-170

Úder proti Venezuele

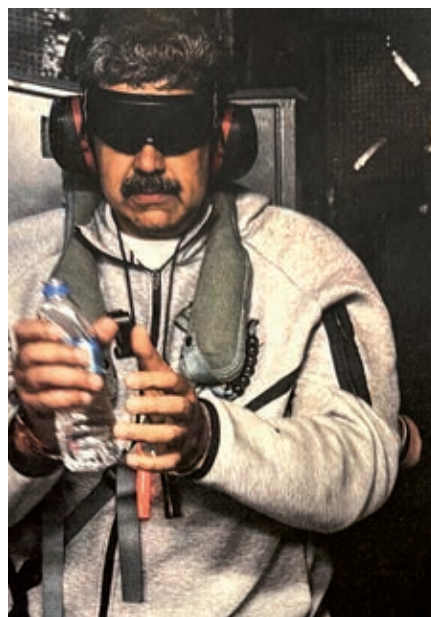
Od neúspešnej akcie v kubánskej Zátok svíň v apríli 1961 a dramatickej invázie do Panamy v decembri 1989 sa januárová akcia vo Venezuele skončila úspešne. Je to prvá významná akcia amerických síl v Latinskej Amerike, keď v priebehu niekoľkých minút dokázali zadržať a odvliecť prezidenta Madura za cenu svojich nulových strát.

V krátkom čase, od začatia do skončenia operácie, dokázali americké sily uniesť prezidenta Madura bez toho, aby vôbec došlo k stratám na strane útočníka a obmedzeným stratám na strane Venezuely. Akcia bola úspešnou predovšetkým vďaka dlhodobému plánovaniu a využitiu prostriedkov pre elektronický boj a následne presným úderom, ktorým zneutilizovali venezuelskú protivzdušnú obranu.

Polročná príprava

Podľa informácií od bližšie neurčených zdrojov, ktoré získalo americké spravodajstvo ABC News, dostávala americká spravodajská sieť CIA informácie o venezuelskom prezidentovi Nicolásovi Madurovi priamo z terénu už od augusta 2025. Operáciu amerických agentov sťažoval fakt, že v krajine nie je americká ambasáda, ktorá by im poskytovala diplomatické krytie. Napriek tomu dokázali v priebehu polroka získať presné informácie o pravidelnom pohybe prezidenta, či dokonca o jeho stravovacích návykoch. Americká strana na podporu operácie vyčlenila takmer 150 lietadiel, operujúcich v 20 rôznych oblastiach (vrátane lietadlovej lode USS Iwo Jima). Podľa rôznych zdrojov bolo spustenie operácie naplánované tesne po Vianociach, kedy sa očakávalo, že veľká

časť príslušníkov venezuelskej armády a iných bezpečnostných síl bude mimo zamestnania. Kvôli zhoršenému počasiu sa však spustenie operácie odložilo na 3. január. Operácia dostala názov Absolute Resolve (absolútne odhodlanie). V rámci prípravných misií, zrejme ako testovanie venezuelskej obrany, sa men-

Prvá oficiálna fotografia zajatého venezuelského prezidenta Nicolása Madura na palube lietadlovej lode USS Iwo Jima

šie útoky na plavidlá odohrali v okolí venezuelského prístavu už v polovici decembra.

Spravodajské informácie o presnej lokalite protivzdušných systémov Venezuely, ktoré predstavovali najväčšiu hrozbu americkým silám a ich činnosti počas operácie, získavala americká strana aj prostredníctvom prieskumných bezpilotných lietadiel RQ-170 Sentinel. Tieto lietadlá kategórie stealth, ktoré má americká armáda vo výzbroji od roku 2007, predstavujú jeden z najutajovanejších prostriedkov, ktorými krajina disponuje. O ich účasti na operácii svedčia amatérske fotografie, zachytávajúce pristátie lietadla v Portoriku.

Letecký úder

Vzhľadom k vysokej koncentrácii venezuelskej protivzdušnej obrany v okolí hlavného mesta Caracas, operácia začala jej neutralizáciou. V samotnom hlavnom meste a jeho okolí (napr. v oblasti La Guaira, nachádzajúceho sa niekoľko kilometrov severne od hlavného mesta Caracasu) bolo umiestnených niekoľko batérií, skladajúcich sa z niekoľkých typov prostriedkov (vrátane S-300VM či Buk-M2E).

Vzhľadom k prítomnosti pozemných útvarov nie je vylúčené, že venezuelská obrana v oblasti disponovala aj pros-

Vrtuľníky MH-60M Black Hawk. Tieto verzie Black Hawkov, upravené pre potreby špeciálnych síl, použili americké jednotky na zatie prezidentu Madura.

triedkami MANPADS (ako Igla-S či Mistral) alebo inými hlavnými systémami protivzdušnej obrany. Oblasť v Punto Fijo, kde majú základňu prostriedky S-125 Pechora-2 a čínske radary JY-27 (ktoré majú slúžiť aj na detekciu stealth lietadiel), však americké sily nezasiahli. Elektronické rušenie systémov a ich eliminácia PVO na začiatku operácie bolo zabezpečené predovšetkým lietadlami EF-18G Growler, navádzanými na cieľ za pomoci lietadiel AWACS E-2D Hawkeye. Ničenie protivzdušnej obrany zabezpečili aj strategické bombardéry B-1B pomocou navádzaných bômb (ako GBU-31 JDAM). Lietadlá EF-18G využili aj rakety AGM-88 HARM. Rušenie venezuelských signálov zabezpečoval aj EC-130H.

Vzdušné útoky nepotlačili len systémy protivzdušnej obrany, ale aj strediská riadenia a komunikácie (na základni Generalissimo Francisco de Miranda, Capitan Manuel Rios, Higuerote a čiastočne aj Fuerte Tiuna), ktoré ešte viac „oslepili“ obranu protivníka. Vzhľadom k blízkosti všetkých základní v okolí hlavného mesta sa mohlo javiť, že americké letectvo útočí v priestoroch celého mesta.

Fakt, že venezuelská protivzdušná obrana na útok prakticky nereagovala svedčí o úspešnej eliminácii ako samot-

ných prostriedkov protivzdušnej obrany, tak aj komunikačných prostriedkov. Venezuelské letectvo zareagovalo taktiež oneskorene. Lietadlá ako Su-30 či F-16

Zničený protiletadlový systém Buk-M2E v La Guaira. Ide o kolesový exportný variant ruského systému.

venezuelského letectva začali hliadkovať nad hlavným mestom až po samotnom skončení americkej operácie bez toho, aby útočníka vôbec zaregistrovali.

Zajatie Madura

Po úspešných vzdušných útokoch vzlietlo o 02:01 miestneho času smerom ku Caracasu, s finálnym cieľom zajať prezidenta Madura, niekoľko helikoptér

typu MH-60M a MH-47G, patriacich k 160. pluku špeciálnych leteckých operácií. Pozemnú podporu im zaistovali okrem lietadiel ako F/A-18 aj F-35 či F-22. Poškodený pozemnou paľbou (zrejme paľbou z ručných zbraní) bol len jeden vrtuľník, ktorý bol však naďalej letuschopný.

Po vysadení Delta Force v komplexe Fuerte Tiuna trvalo príslušníkom jednotky necelých päť minút od odpálenia vchodových dverí do samotného zadržania prezidenta Madura. Spolu s príslušníkmi Delta Force bol prítomný aj vyjednávač FBI, v prípade, keby sa Maduro zabarikádoval a odmietol sa vzdať. Podľa prezidenta Trumpa boli Maduro spolu s jeho manželkou zadržaní tesne predtým, ako sa snažili uniknúť do chránenej miestnosti. Vrtuľníky spolu so zajatcami pristáli na palube lietadlovej lode USS Iwo Jima len po dvoch hodinách od ich vzletu.

Bilancia

Úspešné neboli len vzdušné údery, ale predovšetkým aj samotné zatie prezidenta Madura. 160. pluk špeciálnych leteckých operácií sa už obdobných akcií zúčastnil – medzi najznámejšie patrí zatie bývalého vodcu al-Kájdý Usámu bin Ládina. Na rozdiel od akcie v Pakistane však americké sily museli počítať s relatívne silnou protivzdušnou obranou. Americký prezident Donald Trump sledoval priebeh operácie naživo z Floridy. Podľa jeho slov to bolo ako „sledovanie televíznej show.“

Takmer žiadna operácia, ani táto, sa neobíde bez ľudských strát. Zatiaľ čo podľa priebežne dostupných informácií pri operácii nezahynul ani jeden americký príslušník, venezuelská strana informovala o 40 obetiach. Medzi nimi boli ako civilisti, tak aj príslušníci venezuelských síl. Je pravdepodobné, že medzi týmito stratami sú aj Kubánci. Niekoľko príslušníkov kubánskych jednotiek slúžilo v rámci ochranky prezidenta Madura.

Jaroslav Cabuk

Foto: US Air Force, Truth, André Rocha

Venezuelské letectvo má vo svojej výzbroji aj lietadlá Su-30. Tie však proti útočníkovi vzlietli až po skončení samotného útoku.

Bundeswehr vymieňa zbrane

Ako náhradu za dosluhujúce útočné pušky G36 sa Bundeswehr rozhodol obstaráť až 250 000 kusov útočných pušiek G95. Tieto pušky konštrukčne vychádzajú z pušiek HK416, pričom niektoré útvary Bundeswehru

ich získali prednostne už pred niekoľkými mesiacmi. Celková hodnota obstarania nových útočných pušiek a kompletné nahradenie starších G36 sa odhaduje na 765 miliónov eur.

..... Jaroslav Cabuk • Foto: Airbus, KNDS, SAAB, Bundeswehr, AM General

Prvé húfnice pre kosovské sily

Bepečnostné sily čiastočne neuznanej Republiky Kosova by mali v priebehu dvoch rokov získať vozidlá 4x4 HUMVEE americkej spoločnosti AM General. Najpodstatnejšia časť obchodu sa týka vozidiel v konfigurácii Hawkeye, vybavených 105 mm húfnicou. Tá je umiestnená na korbe vozidla a je schopná vystreliť tri granáty za minútu. Vozidlá budú (povedľa starších mínometov juhoslovanskej výroby) prvými delostreleckými systémami vo výzbroji kosovských síl.

Záhreb rozširuje delostreleckú výzbroj

Delostreleckú výzbroj chorvátskej armády rozšíri 18 kusov francúzskych húfníc CAESAR. Chorvátsko sa pre francúzske húfnice rozhodlo na začiatku decembra, pričom súčasťou objednávky je aj 15 obrnených vozidiel 4x4 VBMR-L. Krajina tak získa do výzbroje aj kolesové húfnice, pričom pásové Panzerhaubitze 2000 získalo z Nemecka už pred niekoľkými rokmi. Objednávka francúzskych húfníc nadväzuje na predošlú objednávku bojových lietadiel Rafale, ktorá naštartovala užšiu francúzsko-chorvátsku spoluprácu v oblasti obrany.

Detekčné systémy od SAABu

SAAB podľa rámcovej dohody dodá švédskym silám 3D radary Giraffe 1X na blízku detekciu vzdušnej a námornej hrozby. Súčasťou zmluvy je zároveň dodanie systémov Arthur, ktoré slúžia na detekciu nepriateľskej nepriamej (delostreleckej) paľby až do vzdialenosti 100 kilometrov. Dodanie vozidiel, slúžiacich ako platforma pre oba systémy, je taktiež predmetom zmluvy.

Najväčšia objednávka vrtuľníkov

Až 100 vrtuľníkov spoločnosti Airbus doplní výzbroj všetkých troch zložiek (armáda, letectvo, námorníctvo) španielskych ozbrojených síl. Objednávka v celkovej hodnote 4 miliardy eur zahŕňa až štyri typy vrtuľníkov – 30 kusov ľahkých H135 (pre letectvo a námorníctvo), 50 kusov ľahkých H145M (výlučne pre armádu), 6 kusov stredných H175M (pre potreby vlády) a 31 kusov stredných NH90 pre všetky zložky ozbrojených síl. V histórii Španielska sa jedná o najväčšiu objednávku vrtuľníkov v histórii krajiny, pričom jej cieľom je aj podpora európskeho obranného priemyslu.

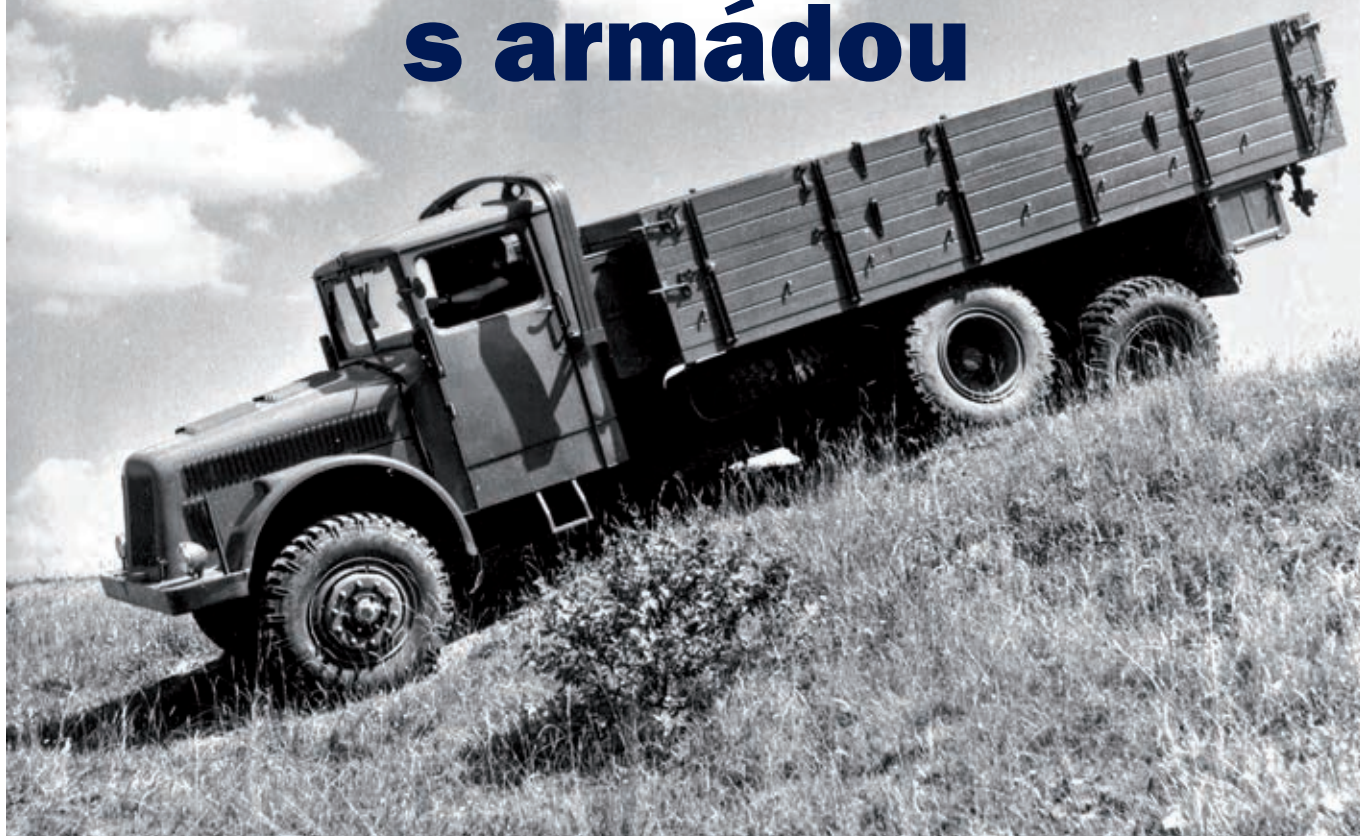

Náhrada za Sentry

Francúzske letectvo, podľa zmluvy uzatvorenej so švédskou spoločnosťou SAAB a francúzskym Úradom pre vyzbrojovanie, nadobudne dve lietadlá včasnej výstrahy GlobalEye. Tie nahradia vo francúzskom letectve päť amerických E-3F

Sentry, ktoré Francúzsko zaradilo do výzbroje ešte v roku 1991. Po domácom Švédsku a Spojených arabských emirátach sa Francúzsko stáva tretím používateľom tohto relatívne malého lietadla kategórie AEWaC.

TATRA 110 rokov s armádou

Tatra 111, jeden z najvýznamnejších typov nákladných Tatier, bola vyvíjaná pre potreby Wehrmachtu. Sériová výroba tohto typu sa skončila až v roku 1962.

Spoločnosť Tatra sa stala v našich končinách už legendou. Česká automobilka, vyrábajúca nákladné vozidlá v meste Kopřivnice, slávi viac ako 110 rokov svojho vzniku čoby tretia najstaršia automobilka na svete.

Jej vozidlá v rôznych prevedeniach – od valníkov po cisterny – zaujali tak československú ako aj slovenskú armádu a rovnako i Nemecko a Sovietsky zväz. Podvozky Tatier sa stali základom aj pre samohybné húfnice. A s našou armádou a so slovenským priemyslom, vďaka pokračujúcej modernizácii Ozbrojených síl SR, bude značka Tatra prepojená i po nasledujúce roky.

Od počiatku aj pre armádu

Značka Tatra začala písať svoju históriu už v roku 1850 ako spoločnosť zameraná na výrobu vozov a kočov. Výrobou prvého vozidla NW Präsident ešte pod značkou Nesselsdorfer Wagenbau-Fabrik-Gesellschaft (Kopřivnická spoločnosť pre továrenskú výrobu vozov) sa stala treťou najstaršou spoločnosťou, ktorá vyrábala motorové vozidlá vôbec. Vozidlo NW Lastwagen z roku 1898 sa stalo prvým sériovo vyrábaným nákladným vozidlom. Viaceré modely nákladných vozidiel, vyrobených na začiatku 20. storočia a počas 1. svetovej vojny, využívala aj armáda Rakúsko-Uhorska. Po rozpade monarchie sa značka premenovala

na Kopřivnická vozovka a.s., pričom po úspešných testoch vozidiel aj na území Slovenska (v okolí Vysokých Tatier) sa do názvoslovia spoločnosti dostalo aj slovo Tatra. Vôbec prvým vozidlom, používajúcim „tatrovácku koncepciu“ (využitie vzduchom chladeného motora, „chrbticového rámu“ a kyvadlovú nápravu), sa stalo nákladné vozidlo Tatra 23. Jej vylepšený variant Tatra 24 s dvomi hnacími nápravami sa dostal do výzbroje československej armády ako delostre-

Tatra 813 „Kolos“ v konfigurácii PMS (pontónová mostná súprava) Československej ľudovej armády

lecký ťahač. Vozidlá s tzv. „tatrováckou koncepciou“ sa stali jednými z najlepších terénnych vozidiel vo svete. Vozidlá Tatra 27 a Tatra 85, vyrobené ešte pred 2. svetovou vojnou, používala aj armáda Slovenského štátu.

Spoločnosť Tatra nezanikla ani počas nemeckej okupácie. V roku 1940 vzišlo z tatrovky nákladné vozidlo Tatra 81, pričom jeho nasledovník Tatra 111 z roku 1942 sa stal jedným z najslávnejších vozidiel tejto značky. Vozidlo, ktoré sa vyvíjalo pôvodne pre Wehrmacht pre potreby nasadenia na východnom fronte na nespevnených sovietskych cestách, sa vyrábalo až do roku 1962. V Československej ľudovej armáde slúžilo po boku taktiež legendárnych vozidiel Praga V3S. Tatry 111 postupne začali nahradzovať Tatry 138. Ich následnou modifikáciou vznikli Tatry 148, ktoré sa v určitých variantoch (ako cisterny a pod.) používajú v menšej miere dodnes.

Legendárne 813 a 815

V prvej polovici 60. rokov započal vývoj podvozku, ktorý mal slúžiť pre projekt vozidla, schopného ťahať ťažšie privesy.

Ukrajinská Tatra 815 s protiletadlovým kanónom KS-19 kalibru 100 mm v ukrajinských službách

Vznikol tak projekt jedného z najťažších a zároveň najznámejších vozidiel značky Tatra – Tatry 813. „Kolos“ (ako bolo vozidlo neoficiálne značené) s podvozkom 8x8 sa stal v našich podmienkach známym vďaka výborným vlastnostiam v ťažkom teréne. Vozidlo sa v Československej ľudovej armáde používalo primárne ako delostrelecký ťahač. Podvozok vozidla našiel využitie aj v raketometoch vz. 70 kalibru 122,4 mm. Podobne ako ostatné Tatry, aj Tatra 813 sa dostala do krajín sovietskeho bloku a iných krajín tretieho sveta.

Na úspech 813 nadviazala aj náhrada Tatry 148 – Tatra 815. Vozidlo, ktoré prešlo testami aj na Sibíri, sa do sériovej výroby dostalo v roku 1983. Vyrábalo sa v rôznych podvozkových prevedeniach, ako 8x8, 6x6 či 4x4. Model 815 sa stal všeobecne známym aj v civilnom sektore – od sklápačov, cez autožeriavy až po varianty pre hasičské zbory. Jedným z najväčších úspechov, ktorý 815-ka priniesla pre značku Tatra, bola účasť na dakarskej Rallye, ktorej sa 815-ky pravidelne zúčastňovali. Podvozok Tatry 815 (konkrétne variant 8x8) sa stal základom aj pre samohybnú húfnicu ShKH vz. 77 DANA, pričom išlo o jeden z prvých modelov samohybných húfníc, konštruovaných na kolesovom podvozku. S rovnakou tradíciou využitia podvozku 8x8 Tatry 815 pokračovali aj slovenské húfnice vz. 2000 Zuzana. Na upravenom podvozku bol postavený aj prototyp samohybného protiletadlového prostriedku BRAMS z 90. rokov. Dodnes sa Tatra 815 naprieč viacerými variantami a prevedeniami nachádza vo výzbroji Ozbrojených síl SR. Vďaka jej všestranosti je používaná takmer všetkými útvarmi.

Nové Tatry aj pre OSSR

V súčasnosti sa spoločnosť Tatra Defence (samostatný podnik, spadajúci pod holding Czechoslovak Group) zameriava prevažne na model Tatra Force, označovanom aj ako Tatra 815-7, resp. Tatra

817. Vozidlo bolo vyvinuté ako nasledovník Tatry 815 predošlých výrobných variant, so zachovaním rôznorodosti podvozkov (t.j. v prevedeniach ako 8x8 či 6x6) a zároveň so zachovaním vysokej terénnej priechodnosti. Do vývoja vozidla bola vznesená aj požiadavka, aby vozidlo spĺňalo štandardy NATO. Sériová výroba novej generácie nákladných vozidiel, ktoré sa takmer okamžite ujali aj v Armáde Českej republiky, začala v roku 2008. Niekoľko nových vozidiel získali aj Ozbrojené sily Slovenskej republiky, zatiaľ však nedošlo k nahradeniu celého automobilového parku, pozostávajúceho aj zo starších vozidiel modelu 815. S plánovanou širšou obmenou parku nákladných vozidiel vo výzbroji Ozbrojených síl sa plánuje s nákupom viac než 1 200 vozidiel rôznych špecializovaných prevedení, založených práve na

vozidlách Tatra Force. Dodávky nových vozidiel v menšom množstve prebiehajú simultánne, pričom spoločnosť Tatra Defence oznámila dodanie ďalších 250 vozidiel na konci decembra. Podvozok Tatra Force sa, podobne ako v predošlých modeloch 813 a 815, použil aj pre inú vojenskú techniku – v súčasnosti ho využíva ako projekt automatického mínometu AM120 tak aj nových húfníc rady EVA či ženijné vozidlá UDS.

Výroba vozidiel Tatra je so Slovenskom spätá od 50. rokov. V závode v Bánovciach nad Bebravou, ktorý sa značke Tatra venoval od výroby Tatry 141 v roku 1959, sa zamestnanci podieľali aj na výrobe strojov Tatry 148, 813 či 815. Útlm výroby započal začiatkom 90. rokov, spáť s celkovým znížením produkcie vozidiel v celom Československu. Čiastočná výroba niekoľkých špecializovaných vozidiel a podvozkov (aj pre samohybné húfnice) bola opätovne spustená na Slovensku. V Trenčíne sa dané komponenty vyrábali v rokoch 2010, 2013 a 2016. Vzhľadom k prichádzajúcim zahraničným objednávkam vozidiel Tatra potrebovala spoločnosť výrazne navýšiť svoju výrobu. V decembri 2025 oznámili, že až 4 000 vozidiel Tatry 810 (vyvíjané ako náhrada vozidiel V3S v Armáde Českej republiky) sa bude kompletizovať v Moldave nad Bodvou. Vozidlá sú určené pre zatiaľ nemenovaného zákazníka z juhovýchodnej Ázie.

Minulosť aj súčasnosť vozidiel Tatra a ich výroba tak ukazuje na vzájomnú previazanosť značky so Slovenskom. Už od čias 1. Československej republiky až do dnešných dní sa nákladné vozidlá Tatra stali a opäť stávajú hlavnými logistickými vozidlami v našich Ozbrojených silách SR. Vozidlá sú súčasťou širšej modernizácie Ozbrojených síl – aj ako „valníky“, tak aj vo forme podvozkov v samohybných húfniciach či mínometoch.

Jaroslav Cabuk

Foto: Technické múzeum Tatra, ATOM, 241. brigáda TO, OS SR

Tatra 815 americkej armády počas nasadenia v Iraku v rámci operácie Púštna búrka. Vozidlá dostala z Nemecka, ktoré ich zdedilo z východonemeckej armády.

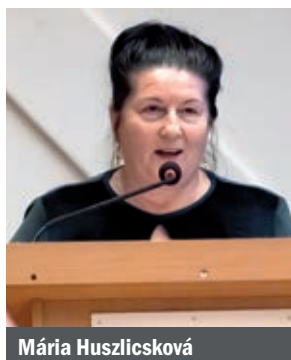

Tatra 815-7, resp. Tatra Force, sa s poslednou objednávkou na viac než 1 000 vozidiel stane najpočetnejším nákladným a viacúčelovým vozidlom v našich ozbrojených silách

Aby nikto nebol sám

Bývalý Okruhový dom armády v Trenčíne oslávil štyridsať rokov od svojho založenia. Po celý čas bol centrom kultúry v ozbrojených silách na Slovensku. Rovnakú pôsobnosť má aj v súčasnosti, len mnohí ho už poznajú pod názvom Posádkový klub alebo Dom armády.

Mária Huszlicsková

Vedúca Posádkového klubu Mária Huszlicsková sumarizuje pôsobnosť a úlohy, ktoré tento, niekdajší Okruhový dom armády, v súčasnosti plní: „Poslaním je vytváranie podmienok pre rozvoj kultúrnych, spoločenských, výchovných, vzdelávacích a duchovných potrieb všetkých skupín zamestnancov, vojenských dôchodcov, vojnových veteránov a ich rodinných príslušníkov. Zároveň vytvára

priestor pre regeneráciu psychických a fyzických síl. Nielen ozbrojených síl, ale aj rodinných príslušníkov a civilnej verejnosti.“

Cesta dlhá 40 rokov

Budova dodnes známa ako ODA, Okruhový dom armády, okrem iného poskytuje priestory pre vojenské odborné akcie, vytvára podmienky a napomáha činnosti jednotlivým klubom, ktoré sú v zriaďovateľskej pôsobnosti Posádkového klubu a poskytuje svoje priestory pre civilné subjekty na základe zmlúv o nájme. Zároveň poskytuje aj kultúrno-spoločenský servis profesionálnym vojakom, zamestnancom, ich rodinným príslušníkom, vojenským dôchodcom, vojnovým veteránom a vojenským útvarom i zariadeniam dislokovaným v posádke Trenčín. Technicky a organizačne zabezpečuje samostatné súčasti, ktoré majú sídlo v jeho priestoroch.

A ktoré sú to? „Predovšetkým regrutačná skupina Personálneho úradu OS SR, Zväz vojakov Slovenskej republiky, Slovenský letecký zväz gen. Dr. Milana Rastislava Štefánika či pracovisko koordinátora Ministerstva obrany SR pre prácu s vojnovými veteránmi. V súčasnosti má v našich priestoroch svoje sídlo aj novovytvorené Centrum psychologických služieb OS SR,“ vymenúva jednotlivé subjekty vedúca klubu Mária Huszlicsková.

Hlavné mesto kultúry

Posádkový klub spolupracuje s miestnymi orgánmi štátnej správy a samosprávy v oblasti kultúry, výchovy a vzdelávania pri zabezpečovaní rozvoja mesta Trenčín, Trenčianskeho samosprávneho kraja, vytvára podmienky pri organizovaní výstav, prednášok a seminárov. Mgr. Huszlicsková pripomína, že v tomto roku sa priestory klubu stanú súčasťou mnohých aktivít v rámci programu Európske hlavné mesto kultúry 2026. Trenčín sa tak stal druhým mestom na Slovensku, ktoré získa-

Cenný interiér Domu armády navrhli poprední architekti a výtvarníci

lo tento titul (Košice ním boli v roku 2013). Preto je potrebné čím skôr vyčistiť fasádu objektu a vykonať ďalšie práce.

V súčasnosti v zriaďovateľskej pôsobnosti Posádkového klubu Trenčín pracuje 20 záujmových klubov a dve zá-

ujmové sekcie, v ktorých je integrovaných okolo 1 100 členov. Sústreďujú záujemcov z radov príslušníkov Ozbrojených síl SR, rodinných príslušníkov a civilnej verejnosti. Poslanie plnia pravidelnými stretnutiami, ale aj prezentáciou svojich aktivít na významných kultúrno-spoločenských podujatiach v rámci mesta a v neposlednom rade aj v rámci celej Slovenskej republiky. Hlavnou náplňou činnosti klubov je uspokojovanie záujmov a potrieb jednotlivých členov. Ku koncu roka 2025 pôsobil v priestoroch Posádkového klubu Klub vojenských veteránov pri PK Trenčín, ktorý je početne najväčším na Slovensku (vyše 370 členov). V rámci neho pôsobí Sekcia turistiky, včelárov, žien, Klub filatelistov, Klub vojenskej histórie – protifašistického odboja, Klub vojenských výsadkárov a Klub výpočtovej techniky. Medzi ďalšie patrí Klub numizmatikov pri PK, Klub historikov Slovenskej historickej spoločnosti pri PK Trenčín, Klub letcov a parašutistov SLZ gen. Dr. M.R. Štefánika pri PK Trenčín, Klub plastických modelárov pri PK Trenčín, Klub výtvarníkov pri PK Trenčín, Klub Čipka pri PK Trenčín...

V priestoroch trenčianskeho klubu sa každý mesiac uskutočnia dve výstavy. Jedna v sklenených oknách knižnice a druhá v oknách Malej galérie. Dvakrát do roka je inštalovaná výstava vo foyeri na prízemí posádkového klubu.

Na prízemí sa tiež nachádza vojenská osvetová knižnica. Disponuje 11 435 výtlačkami knižničného fondu. Od odbornej vojenskej literatúry cez beletriu, encyklopedickú literatúru, až po zborníky vydané útvarmi a zariadeniami Ozbrojených síl SR.

Pätnásť mohykánov

Celú činnosť rozsiahleho Posádkového klubu zabezpečuje pätnásť zamestnancov. „Mottom našej práce je, aby nikto nebol sám,“ hovorí Mária Huszlicsková. „Aj preto sa snažíme zapojiť do organizovaných aktivít čo najviac aktívnych profesionálnych vojakov, zamestnancov a ich rodinných príslušníkov. Najväčšou výzvou bolo okrem iného v rokoch 2022 až 2025 zorganizovať počas letných prázdnin denný tábor pre deti profesionálnych vojakov a zamestnancov posádky Trenčín. Som rada, že tábor je bezplatný. Každý turnus trvá vždy desať pra-

covných dní. Dosiaľ sa v ňom vystriedalo 308 detí. Každoročne organizujeme v posádke Trenčín koncert k Medzinárodnému dňu žien, na ktorý pozývame nielen aktívne, ale aj bývalé profesionálne vojačky a zamestnankyne rezortu.“

A na dokreslenie činnosti Posádkového klubu ešte niekoľko čísel: v roku 2025 zabezpečil celkom 394 akcií (z nich 288 vojenských). V uplynulom roku mali celkom 106 krátkodobých komerčných prenájmov, ktoré do štátnej pokladnice priniesli vyše 86 tisíc eur.

Jozef Žiak

Foto: PK Trenčín, pplk. v zál. Peter Sobek

Pohľad dovnútra

Plošne najväčšou časťou Posádkového klubu je najväčšia divadelná sála v Trenčianskom kraji s kapacitou 600 miest. Využíva sa na divadelné predstavenia, koncerty, slávnostné zhromaždenia, prednášky, prezentácie a podobne. V roku 2020 sa uskutočnila jej rekonštrukcia. Vymenila sa elektroinštalácia a podhlady v hľadisku. Bola to investícia za takmer 237-tisíc eur. V tom istom roku sa v divadelnej sále vymenili aj podlahové krytiny za vyše 34 tisíc eur.

Aj napriek týmto investíciám však, podľa vedúcej Posádkového klubu Márie Huszlicskovej, technické vybavenie nezodpovedá požiadavkám 21. storočia. Technické zázemie slúži od roku 1985 len vďaka technickému personálu. Aj preto je potrebná komplexná rekonštrukcia divadelného javiskového osvetlenia a premietacieho zariadenia, ale aj výmena javiskových opôn.

Druhým najväčším priestorom posádkového klubu je univerzálna sála. Podľa kapacity využitia má dve modifikácie. V roku 2024 sa podarilo vymeniť 320 sedadiel, žalúzie a rekonštruovať elektroinštaláciu. Od roku 1985 sa v univerzálnej sále neuskutočnili potrebné technické rekonštrukcie, len klasické údržbové opravy. Preto je nutná komplexná rekonštrukcia osvetlenia, kabeľáže, reflektorov a opony. Pre organizovanie podujatí s menším počtom účastníkov sú určené menšie banketové miestnosti, vybavené základným interiérovým vybavením a prenosnými technickými prostriedkami.

Okruhový dom armády (ODA) v Trenčíne

ODA bol odovzdaný do užívania 10. októbra 1985 na základe rozhodnutia velenia Československej armády ako reprezentačný stánok Veliteľstva Východného vojenského okruhu pre organizovanie služobných, kultúrnych a spoločenských podujatí. Pásku ODA slávnostne prestrihol vtedajší minister obrany ČSSR generálplukovník Milán Václavík za účasti veliteľa Východného vojenského okruhu generálplukovníka Jozefa Hrebíka.

Objem investovaných finančných prostriedkov bol cca 154 miliónov korún. Neskôr bol objekt premenovaný na Dom armády. Postupne sa stával metodickým centrom, ktoré usmerňovalo kultúrno-spoločenský život v celých ozbrojených

Okruhový dom armády slávnostne otvoril minister obrany Milán Václavík

silách na území Slovenska. Až do roku 2009 sa názvy zmenili na Kultúrno-metodické stredisko či Kultúrne a metodické

centrum OS SR. Na základe rozhodnutia Generálneho štábu Ozbrojených síl SR od 1. júla 2009 vznikol Posádkový klub Trenčín, ktorý s týmto názvom funguje dodnes.

Prvým náčelníkom ODA sa stal v roku 1985 plukovník Josef Zajíc. Postupne sa v tejto pozícii vystriedali podplukovník Jozef Šlabiar, plukovník Vojtech Valigura, podplukovníčka Rozália Kalendová, plukovník Mikuláš Horváth, podplukovník Rastislav Frkáň, Mgr. Slávka Novotná, podplukovník Jozef Tkáč, Ing. Milan Ďuriš a major v zálohe Stanislav Martinák. V súčasnosti Posádkový klub, ktorý organizačne patrí pod 71. prápor podpory velenia Trenčín, od januára 2020 vedie Mgr. Mária Huszlicsková.

Ako vojenčili delostrelci v novoveku

Delostrelectvo sa už koncom stredoveku stalo súčasťou všetkých európskych armád. Na začiatku novoveku predstavovalo popri jazdectve a pechote tretí integrálny druh vojska, no stále si zachovávalo cechovo-remeselnícky charakter.

Vývoj uniforiem habsburských delostrelcov v rokoch 1614 až 1840 podľa knižnej ilustrácie z konca 19. storočia

Výroba diel bola vlastná mestskému prostrediu, takže ich výrobcovia tiahli do vojen a obsluhovali tie delá, ktoré si sami vyrobili. Keďže len oni mali potrebné technické znalosti, v prípade potreby dokázali delo aj opraviť. Už v 16. storočí sa pri delostrelectve stretávame s prvými nastálo zamestnanými vojakmi z radov remeselníkov. Išlo o zamestnancov veľkých zbrojníč či cisárskeho arzenálu, ktorí dostávali trvalý plat a v čase mieru dbali o dobré uloženie diel v zbrojniciach, ich opravu a údržbu. V čase vojen slúžili ako obsluha diel.

Pre umiestnenie diel v bojovom nasadení sa budovali opevnené batérie. Delá a ich obsluhu chránil buď zemný val, alebo koše zvané gabióny. Išlo o valce, pletené z prútia, ktoré boli naplnené zeminou. Vojaci ich zhotovovali priamo na bojisku. Aby sa ťažké delá nezabárali do zeme a dalo sa s nimi v boji dobre manipulovať, umiestňovali ich na dlážky z dosák.

Po výstrele sa delo spätným rázom odrazilo dozadu, kde ho obsluha znova nabila, zatlačila naspäť, zamierila a znovu odpálila. Pri delách sa nachádzala len nevyhnutná munícia, aby sa predišlo výbuchu strelného prachu a zraneniam. V bezpečnej vzdialenosti v tyle batérie sa nachádzali vozy so strelivom a odtiaľ sa spolu so strelným prachom dodávali k delám.

Prvotné problémy a ťažkosti

Zásadný problém delostrelectva v období raného novoveku spočíval v nedostatoč-

nej štandardizácii. A to nielen v jednotlivých troch základných typoch (kanóny, mažiare, húfnice) delostreleckých zbraní, ale dokonca i u jednotlivých konkrétnych kusoch. Každé delo bolo vtedy originálom, preto aj kalibre boli len približné, a tak sa museli gule starostlivo vyberať, aby v hlavni čo najlepšie tesnili.

V počiatkoch typy a kalibre, česky ráže, pevne stanovené neboli. Delá sa zväčša rozdeľovali len do dvoch skupín – na poľné, používané v bitkách, a na ťažké obliehacie (zároveň aj pevnostné).

Delostrelecký majster Jörg na rytine s veršom z prvej polovice 16. storočia

Istý nemecký ilustrovaný spis z roku 1570 menovite uvádza a znázorňuje dovedna 11 druhov diel a ich rozčlenenie do kategórií podľa kalibru a váhy i materiálu streliva. Je pozoruhodné, že mnohé z nich sa nachádzajú i v súpisoch (inventároch) militárie mesta Bratislavy z prelomu 16. a 17. storočia.

Radikálna zmena v delostrelectve sa uskutočnila v roku 1609, keď španielske velenie rozhodlo znížiť počet vyrábaných vzorov delostrelectva na štyri typy kalibrov: 48-librové, 24-librové, 12-librové a 6-librové. Tento systém, podľa ktorého kategória dela závisela na hmotnosti používanej munície, sa stal základom skutočnej štandardizácie delostrelectva a jeho postupnej realizácie v celej Európe.

Náročná logistika

Veľkým problémom bola doprava diel na bojisko. Obzvlášť ťažké obliehacie delá vyžadovali veľké množstvo personálu, vozov i koní. Napríklad najväčšie vtedajšie obliehacie 94-librové delo zvané Scharfemetze (s kalibrom 34,5 cm) potrebovalo na prepravu celkovo 32 vozov, 163 koní a 48 povozníkov. Samotná hlaveň tohto dela mala totiž hmotnosť okolo 5 ton a musela byť prepravovaná na zvláštnom lafetovom voze, ktorý ťahalo až 33 koní. Pre delo sa počítalo s potrebou munície na 8 dní, a to tak, že na každý deň malo byť k dispozícii 30 striel, pričom jedna guľa vážila okolo 50 kg.

Od neho o čosi menšie, inak však tak tiež masívne obliehacie 32-librové delo

Cisársky delostrelec v čase tridsaťročnej vojny

Pevnostný delostrelec na konci 18. storočia

Habsburský delostrelec na sklonku napoleonských vojen

zvané karton či kartún (nem. Kartaune) o hmotnosti 50 – 80 centov, vystreľovalo gule ťažké okolo 25 kg, bolo prevážané už na lafete a potrebovalo spolu s muníciou na prepravu 16 koní. Zohnať potrebné množstvo koní nebolo jednoduchou záležitosťou. A tak sa napríklad stávalo, že po skončení obliehania vojsko občas nechalo pre nedostatok koní či povozov drahé delá na mieste, ako napríklad habsburská armáda v roku 1601 po neúspešnom obliehaní Kaniže, ktorá bola v rukách Osmanov.

Zmeny po tridsaťročnej vojne

Na bojiskách tridsaťročnej vojny (1618 – 1648), ako aj v protiosmanských (protitureckých) vojnách v druhej polovici 17. storočia nebývalo vzrástol význam delostrelectva. To však na rozdiel od pechoty a jazdectva nebolo ešte organickou súčasťou stálej armády, lebo delostrelci sa stále považovali skôr za vojenských remeselníkov a špecialistov než za skutočných vojakov. Bez ich účasti sa však neobišla takmer nijaká bitka ani dobývanie a obrana pevností. Delostrelci palbou ničili hradby i fortifikácie a vytvárali priechody pre útoky pechoty.

Delostrelectvo sa podľa hmotnosti a účelu delilo na poľné (ľahké) a obliehacie (ťažké). K poľnému delostrelectvu

patrili ľahké plukovné delá, nazývané falkony, švihovky a polokartony, k obliehaciemu delostrelectvu predovšetkým kartony a mažiare. Osobitnú skupinu predstavovali dvojité hákovnice (nazývané tuplháky), čiže malé delá s dĺžkou 142 – 190 cm, ktoré vystreľovali olovené gule s hmotnosťou zhruba 0,25 kg. Každý prápor pechoty mal 10 strelcov z dvojitých hákovníc.

Tridsaťročná vojna výrazne ovplyvnila vojenskú taktiku. Základom každej bojovej zostavy bola pechota, ktorú podporovalo na jej postupe či pri obrane delostrelectvo umiestnené v jednotlivých batériách pred zostavou alebo v medzerách medzi oddielmi pechoty. Hlavnú ofenzívnu funkciu v boji si udržalo jazdectvo, ktoré útočilo predovšetkým na krídlach bojových zostáv. Zároveň sa začali čoraz viac uplatňovať ručné palné zbrane a ľahké plukovné delostrelectvo.

Nárust hlavni i delostrelcov

V 18. storočí úloha delostrelectva podstatne vzrástla. Dokumentuje to nielen nasadenie pevnostného a najmä poľného delostrelectva, ktoré malo napríklad v roku 1745 len 94 hlavni, v roku 1757 už 362 hlavni a v roku 1788 až 1 016 hlavni, ale aj rapidný nárast počtu delostrelcov.

Do roku 1746 ich slúžilo v habsburskej armáde zhruba 800, v roku 1769 už 5 tisíc, o tri roky neskôr 8 tisíc a v roku 1781 mala armáda 10 500 delostrelcov.

Delostrelectvo sa podľa spôsobu použitia diferencovalo na ľahké, teda najmä sprievodné delá pechoty, ďalej na poľné, ktoré sa nasadzovalo vo väčšom množstve a na určitých smeroch, a napokon na obliehacie a pevnostné. V druhej polovici 18. storočia sa delostrelectvo začalo organizovať už aj do samostatných vyšších útvarov. Po roku 1772 vznikli tri poľné delostrelecké pluky, každý mal 4 prápory po 4 stotínach. Delostrelecká stotina mala nominálne 201 mužov. Samostatné jednotky tvorilo posádkové delostrelectvo príslušných pevností, ktoré zodpovedalo za výrobu i uloženie delostreleckej výzbroje a materiálu.

Výroba diel bola sústredená vo Viedni, muníciu vyrábala najmä viedenská zbrojovka a jej filiálka v Steyri, štáb delostreleckého vojska sídlil v Českých Budějoviciach. Uniforma delostrelcov mala pôvodne modrú či perleťovú farbu, po sedemročnej vojne bola zavedená svetlohnedá farba kabátka a svetlé nohavice, pokrývkou hlavy bol trojrohý klobúk s vyhrnutým lemovaným okrajom. Osobnou zbraňou delostrelca bola krátka šabľa.

V napoleonskom období sa zmenila technológia vojen a zmenili sa aj úlohy a charakter jednotlivých druhov vojsk. Delostrelectvo zvýšilo palebnú silu a dosiahlo väčší i presnejší dostrel. Na bojisku, ktoré sa oproti predchádzajúcemu obdobiu začalo podstatne rozširovať, narástlo tzv. rizikové pásmo smrti. Oproti lineárnej taktike, ktorej hlavným cieľom bolo vytlačenie nepriateľa z obrannej čiar, sa presadzoval zámer zničiť živú silu nepriateľa. Unavujúcu stratégiu, ktorej základom bolo manévrovanie, nahradila zničujúca stratégia. Vojna sa tak stala čoraz krvavejšia a smrtonosnejšia.

doc. PhDr. Vladimír Segeš, PhD.

Pevnostné delo na lafete na rytine z prelomu 17. a 18. storočia

Opäť na vrchole

Nemocnicou roka 2025 v kategórii štátnych univerzitných a fakultných nemocníc sa po roku opäť, a celkovo po šiesty raz, stala Ústredná vojenská nemocnica SNP Ružomberok – FN. Keďže často býva jednoduchšie sa na vrchol dostať, ako sa na ňom udržať, riaditeľa nemocnice Mariana Križka sme sa spýtali aj na ich ďalšie projekty a ciele.

Marian Križko

Ako doceliť, aby boli spokojní pacienti i zamestnanci?

Najpodstatnejšie je kontinuálne investovať do stabilizácie zdravotníckeho personálu. Ministerstvo obrany SR sa o nás príkladným spôsobom stará v oblasti motivácie i odmeňovania. Investície do rekonštrukcií budov, výstavby nových pavilónov a do nákupu kvalitnej prístrojovej techniky sú tiež významným stabilizačným

faktorom. Kvalitný, odborne erudovaný a spokojný personál je najväčším bohatstvom každého zdravotníckeho zariadenia. Na celkovej spokojnosti pacientov sa teda podieľa predovšetkým milý a ochotný zdravotnícky personál, krátke čakacie lehoty, dobrá priepustnosť urgentného príjmu, čistota prostredia a kvalita stravy.

Vaša nemocnica prechádza výraznou investičnou obnovou. Čo v ostatnom období pribudlo?

V lete sme skolaudovali nové pľúcne ambulance a teraz kolaudujeme rekonštrukciu západného kridla lôžkových oddelení chirurgických disciplín. Začala sa výstavba nového moderného pavilónu klinickej a radiačnej onkológie a nukleárnej medicíny, prístavba severovýchodného kridla, kde bude umiestnených desať nových operačných sál, dve pracoviská magnetickej rezonancie a nové CT pracovisko. Skončili

sa súťaže na výber zhotoviteľa garážového a bytového domu, aj novej kotolne. Vo vysokom štádiu rozpracovanosti je tiež projekt nového monobloku internistických disciplín a centra pre matky a deti.

Čo inovácie prístrojového vybavenia?

Poslednou veľkou akvizíciou bola vlni kúpa novej gamakamery. Nové prístrojové vybavenie v najvyššej kvalite plánujeme do všetkých nových pavilónov.

Patrí už k vašim kolegom aj umelá inteligencia?

ÚVN je aktívnym riešiteľom projektu využívania AI pri diagnostike onkologických ochorení. Algoritmy dokážu analyzovať vyšetrenia s porovnateľnou a často aj s vyššou presnosťou ako lekár.

Jednou z nových úloh ÚVN sú zdravotné prehliadky žiakov, ktorí sa uchádzajú o duálne vzdelávanie na stredných školách s vojenským zameraním.

Pre uchádzačov o duálne vzdelávanie v Sečovciach sme realizovali pol stovky preventívnych prehliadok. Ide o komplexné pediatrické vyšetrenie na detskej klinike, ako aj očné, krčné a neurologické vyšetrenie u špecialistov. Cieľom je komplexné hodnotenie zdravotnej spôsobilosti na štúdium.

Na druhej strane spektra je ponuka komplexných trojdňových lekárskeho prehliadok pre aktívne slúžiacich profesionálnych vojakov nad 50 rokov.

Záujem je pomerne veľký. V roku 2025 sme pre vojakov nad 50 rokov realizovali 217 komplexných prehliadok.

Koordinujete tiež výstavbu vojenskej nemocnice v Prešove. Ako sa vám to darí?

Začalo sa budovanie nadzemných podlaží monobloku novej nemocnice, prebieha výstavba garážových domov a okolitých objektov.

Čo všetko je na rok 2026 v pláne stavby nemocnice na bývalých vojenských pozemkoch v bratislavských Vajnoroch?

Ministerstvo obrany SR je výhradným staviteľom tohto ambiciózneho projektu. Aktuálne boli ukončené prípravné práce – pyrotechnické a hydrogeologické prieskumy, búracie

práce, prekládka kotolne. Začali sa výkopové práce podzemnej časti nemocnice, ktoré budú pokračovať prinajmenšom do júna. Kľúčová a nesmierne náročná bude stabilizácia základovej jamy a zabezpečenie odolnosti proti spodnej vode. Do konca roka by sme radi stihli založiť stavbu a vybudovať podzemnú časť nemocnice do úrovne hrubej stavby.

Čo želáte sebe, kolegom a celému rezortu v roku 2026?

Zdravie, šťastie, vytrvalosť a odhodlanie splniť všetky výzvy. Nech si všetci udržíme pozitívne myslenie a dobrú náladu. Nevyrieši síce všetky problémy, ktoré nás čakajú, ale pre konečný úspech je to veľmi dôležité.

Pavol Vitko • Foto: ÚVN a autor

Najstarší vojenský lekár

Začiatkom roka oslávil 98. narodeniny nestor vojenských lekárov na Slovensku plukovník v. v. MUDr. Ján Urbaník.

Ako prvý vojenský lekár slovenskej národnosti bol v 60. rokoch minulého storočia náčelníkom zdravotníckej služby 10. leteckej armády v Hradci Králové, neskôr veliteľstva Východného vojenského okruhu v Trenčíne. Za celoživotnú úspešnú a záslužnú činnosť bol viackrát odmenený vládnymi i rezortnými vyznamenaniami.

Narodil sa 3. februára 1928 v podhorskej osade U Golisa v obci Zákopčie na Kysuciach. Študoval na Obchodnej akadémii v Trenčíne a s vyznamenaním zmaturoval na Vyššej hospodárskej škole pre zahraničný obchod v Bratislave. Popri štúdiu sa staral o rodinu, lebo jeho otec – drotár bol stále na cestách.

V roku 1950 nastúpil na základnú vojenskú službu. V Škole pre dôstojníkov v zálohe v Kremnici mu ponúkli ďalšie štúdium na vojenskej vysokej škole. Vybral si Vojenskú lekársku akadémiu v Hradci Králové, ktorú s vyznamenaním ukončil v roku 1957. Promoval na Karlovej univerzite v Prahe a bol povýšený do hodnosti kapitána. Počas štúdia sa oženil, s manželkou Martou vychovali syna Jána a dcéru Martu.

Po postgraduálnom štúdiu vo Vojenskej nemocnici v Ružomberku nastúpil do funkcie hlavného lekára 6. stíhacieho pluku Sliač. Absolvoval skúšku z leteckej fyziológie a stal sa náčelníkom zdravotnej služby 2. stíhacej leteckej divízie vo Zvolene. Získal atestácie z vnútorného lekárstva, sociálneho lekárstva a organizácie zdravotníctva. V roku 1961 sa stal náčelníkom zdravotnej služby 1. samostatného stíhacieho leteckého zboru v Hradci Králové a o rok neskôr prevzal v hodnosti majora post náčelníka zdravotnej služby 10. leteckej armády.

Náčelník zdravotnej služby

V rokoch 1965 – 1966 absolvoval vyšší akademický kurz vo Vojenskej lekárskej akadémii v Leningrade, ktorý bol záverečnou prípravou pre najvyššie funkcie vo velení a riadení vojenskej zdravotníckej služby.

Od roku 1966 pôsobil ako zástupca náčelníka zdravotnej služby veliteľstva Východného vojenského okruhu v Trenčíne a v roku 1968 sa stal jej náčelníkom.

Ťažký pracovný úraz chrbtice pri autohavárii v roku 1970 znamenal zníženie zdravotnej klasifikácie, preto doktor Urbaník v roku 1976 zo zdravotných dôvodov svoje pôsobenie v pozícii náčelníka zdravotnej služby veliteľstva VVO

v Trenčíne ukončil a v hodnosti plukovníka sa stal riaditeľom odboru obrany ministerstva zdravotníctva. Zároveň sa venoval pedagogickej činnosti v Ústave pre ďalšie vzdelávanie lekárov a farmaceutov v Bratislave, lektorskej a organizačnej činnosti. Po odchode do dôchodku v roku 1990 vo veku 62 rokov pracoval ako závodný lekár v bratislavskej Tesle a ako odborný referent krízového manažmentu.

Pracovitosť a oddanosť

Za úspešnú a záslužnú činnosť bol viackrát odmenený vládnymi i rezortnými vyznamenaniami. Riaditeľ Ústrednej vojenskej nemocnice SNP Ružomberok – FN Marian Križko mu koncom minulého roka venoval ocenenie za profesionalitu, ľudskosť a významný prínos pre zdravotníctvo.

„Vaša pracovitosť, entuziazmus a oddanosť povolaniu sú príkladom pre všetkých príslušníkov vojenskej zdravotníckej služby, aj pre kolegov, ktorí mali tú česť s vami spolupracovať. Vaša odbornosť a osobný prístup zanechali hlbokú a trvalú stopu v životoch pacientov i kolegov,“ stojí v ocenení, ktoré plukovníkovi v. v. MUDr. Jánovi Urbaníkovi odovzdal zástupca riaditeľa ÚVN brigádny generál v. v. Vladimír Lengvarský.

pplk. v. v. MUDr. Miroslav Malay, PhD.

Ján Urbaník preberá ocenenie od Vladimíra Lengvarského

Hlavný poddôstojník Spojeneckého veliteľstva operácií
veliacci práporčík Zoltán Kaszab:

Profesionalita, autentickosť, dostupnosť, zodpovednosť

Veliacci práporčík Zoltán Kaszab, ktorý je Chief Warrant Officer Spojeneckého veliteľstva operácií so sídlom v belgickom Monse a najvyššie postavený aliančný poddôstojník v Európe, poskytol popri svojom pracovnom stretnutí s hlavným poddôstojníkom Ozbrojených síl SR štábnym nadrotmajstrom Imrichom Feketem aj rozhovor Obrane.

Môžete nám bližšie predstaviť vašu pozíciu?

Pokúsím sa to vysvetliť na príklade: Predstavme si trojuholník, ktorého základňu tvorí 32 krajín NATO. Vyššie v aliančnej štruktúre stoja medzinárodné aliančné veliteľstvá na taktickej a operačnej úrovni. Napríklad veliteľstvo námorných operácií či pozemných operácií. Hneď nad nimi sú rôzne veliteľstvá spoločných síl so sídlom v Neapole, Brunsuume či Norfolku. Naše spojenecké veliteľstvo pre operácie (ACO - Allied Command Operations) je ako súčasť Vrchného veliteľstva spojeneckých síl v Európe (SHAPE - Supreme Headquarters Allied Powers Europe) kľúčovým strategickým veliteľstvom, a je teda na vrchole spomenutého trojuholníka. Zároveň spolupracuje s druhým strategickým veliteľstvom, ktorým je Spojenecké veliteľstvo pre transformáciu (Allied

Command Transformation – ACT) so sídlom v americkom Norfolku. A ak som ja na najvyššiu poddôstojnícku pozíciu v operačnom veliteľstve NATO prišiel z prostredia maďarských ozbrojených síl, môj kolega v Norfolku je z Litvy.

Na rokovaniach akej úrovne máte aj vy miesto pri stole?

Vrchný veliteľ spojeneckých síl v Európe (SACEUR), štvorhviezdičkový americký generál Alexis G. Grynkewich, velí aj americkým vojenským silám v Európe (EUCOM), čiže má dve funkcie. Moja zóna pôsobnosti je samozrejme aliančná a v SHAPE mám na jeho vojenských stretnutiach, poradách či podujatiach, ktoré sú aj pre moju pozíciu relevantné, svoje miesto.

Odkedy je táto najprestížnejšia poddôstojnícka pozícia v NATO obsadzovaná?

Od roku 2003. Prvý bol poddôstojník americkej námornej pechoty. Ja som v poradí ôsmy. Američania boli traja a moji predchodcovia pochádzali aj z Chorvátska, Estónska či Kanady. A áno, je to aj pre mňa veľmi privilegovaná pozícia, no zároveň náročná a zodpovedná práca.

Aká je vaša hlavná úloha?

Predovšetkým reprezentujem poddôstojníkov pred celým vedením NATO. Som hlasom poddôstojníkov, ako aj mužstva, nielen v SHAPE, ale aj v krajinách či operáciách, kde prichádzam. Kamkoľvek idem a čokoľvek robím, vždy chcem pochopiť, aké majú poddôstojníci a mužstvo postavenie v jednotlivých armádach. Aké sú na nich kladené úlohy, ako majú zabezpečené vzdelávanie a podobne. Tieto poznatky prinášajú veľa inšpiratívnych zistení a je to dôležité o to viac, že ak hovoríme o komunite poddôstojníkov a mužstva, berúc do úvahy všetkých 32 krajín NATO, hovoríme zároveň o viac ako 60% príslušníkov armád aliančných krajín. A hoci nie sme síce legislatívny orgán, nerobíme nejakú všeobecnú platnú legislatívu pre poddôstojníkov v celej aliancii, je jednoznačne potrebné tieto porovnania a pozitívne trendy poznať. Je mimoriadne dôležité posilňovať a rozvíjať schopnosti poddôstojníkov a mužstva v celom NATO.

Aké prepojenie majú hlavní poddôstojníci v rámci Aliancie na vás?

Z mojej úrovne organizujem každý rok dve hlavné platformy. Jednou je medzinárodná konferencia, ktorá sa koná

vždy na začiatku leta. Druhou je sympóziu. Tiež máme menšie videokonferencie. Pravdaže, medzitým sa snažím stretávať sa s poddůstojníkmi v rámci NATO tvárou v tvár, ako teraz na Slovensku.

Ako je vnímaný zbor poddůstojníkov veliteľskými orgánmi Aliancie?

Opakujem, že v centre môjho záujmu nie sú len poddůstojníci, ale aj mužstvo. V každom prípade – napríklad aj z bojov vo východnej Európe je každému jasné, aké veľké armády na seba narážajú, ale zároveň akú obrovskú úlohu v týchto bojoch majú najnižšie postavení veliteľia. Teda poddůstojníci. Treba vnímať, ako velia menším tímom, ako sa individuálne rozhodujú, ako variujú. Zároveň plnia rozkazy a očakávania vyšších veliteľov. Aby sme boli relevantní, musíme poddůstojníkov vzdelávať a trénovať, musíme ich motivovať a tiež dbať na to, aby mali dostatočný prísun informácií. Aby pochopili aj širšie súvislosti zámeru. A takéto tendencie v príprave podporujeme.

V armádach Aliancie však nie je postavenie poddůstojníkov všade rovnaké...

Áno, je to tak. Keď sa pozrieme na krajiny NATO, niektoré majú silnú poddůstojnícku tradíciu dlhú stáročia. Ak pôjdeme napríklad k Španielom, ich vojenská príručka vydaná okolo roku 1780 hovorí s rešpektom a vážnosťou o činnosti seržanta na jedenástich stranách. V iných krajinách je poddůstojnícky zbor historicky veľmi mladý. Najmä v tom zmysle, aby mal dostatočné právomoci či podporu. Historicko-kultúrne rozdiely sa však za posledné desaťročia v Aliancii relatívne dorovnávajú. Učíme sa jedna krajina od druhej. Berieme dobré praktiky, nasávame ich a snažíme sa ich preniesť do našich systémov, hoci vždy zostaneme do istej miery odlišní. Je v tom historická tradícia, predpisy či vlastné predstavy. No napríklad úsilie o posilnenie autority a posilnenie postavenia poddůstojníkov je spoločné, pretože všetci rozumieme, že bez poddůstojníkov moderné armády nefungujú.

...u vás v Maďarsku?

Áno, aj my sme dobrý príklad. S novým systémom sme začali asi pred 25 rokmi. Aj predtým sme mali relatívne dosť poddůstojníkov, ale aby sa zapájali aj do systému velenia, tak to nebolo pre našu armádu charakteristické. Nie vždy však tomu bolo tak. Vy iste viete, kto to boli husári – a napríklad v roku 1849 bola vydaná husárska príručka, ktorá presne vysvetľovala, čo všetko má robiť seržant. Ako je zodpovedný za kone, za šable a zároveň aj za svojich vojakov, ktorým velí. Aj po prvej svetovej vojne v Kráľovskej poddůstojníckej akademii boli naši poddůstojníci cvičení na nielen typické poddůstojnícke práce, ale aj na to, aby boli pripravení v prípade potreby prevziať prácu dôstojníkov. No po druhej svetovej vojne, bohužiaľ, tieto zodpovednosti poddůstojníkov u nás jednoducho zmizli, vytratili sa. Poddůstojníci pôsobili takpovediac iba v zátvorke, absolútna väčšina úloh v oblasti velenia bola na dôstojníkoch. No približne od roku 2000 sme mali veľké šťastie na vedenie armády a máme ho doteraz. Naši poddůstojníci dostali právomoci a dôveru, ktorú si cenia a profesionálne ju využívajú.

Mali ste možnosť spolupracovať aj pred nástupom do vašej súčasnej pozície so slovenskými vojakmi?

Keď som bol hlavný poddůstojník maďarských ozbrojených síl, stretával som sa často napríklad s hlavnými poddůstojníkmi armád krajín V-4. A približne desať rokov sa poznám aj so súčasným hlavným poddůstojníkom Ozbrojených síl SR štábnym nadrotmajstrom Imrichom Feketom. Obaja pochádzame z komunity síl pre špeciálne operácie a táto ko-

Zoltán Kaszab a Imrich Fekete

Veliaci práporčík Z. Kaszab je v maďarských ozbrojených silách od roku 1991 a ťažiskovo pôsobil v silách pre špeciálne operácie. Študoval alebo absolvoval kurzy okrem domoviny najmä v USA. Bol nasadený aj v Iraku a Afganistane.

munita poddůstojníkov má k sebe veľmi blízko. Slovenských „špeciálov“ však poznám veľa a sú naozaj mimoriadne dobrí. Profesionálne aj ľudsky. S niektorými som študoval v aliančných školách či kurzoch. S inými som spolupracoval počas nasadenia v Afganistane. Na Slovensku som dokonca okrem rokovania s predchádzajúcim hlavným poddůstojníkom Ozbrojených síl a stretnutia s vtedajším veliteľom pre špeciálne operácie absolvoval aj cvičný výsadok. Celkove môžem povedať, že je inšpirujúce vidieť, ako komunita slovenských poddůstojníkov rastie a prináša toho na vojenský stôl stále viac a viac. Pritom je zrejmé, že to, čo bolo dobré včera, nemusí platiť dnes. Som však informovaný o tom, ako sa slovenské ozbrojené sily rozvíjajú a budú rozvíjať, ako naku-
pujú nové vybavenie a teším sa z toho.

Aký je ideálny model poddůstojníka?

Taký neexistuje. Hoci vo všeobecnosti vieme, že dobrý poddůstojník je ten, ktorý v rámci svojich kompetencií robí svoju prácu čo najprofesionálnejšie, dodám tiež s dôrazom na vyšších poddůstojníkov, že by mal zostať autentický. To okrem iného znamená nielen hovoriť, ale podľa toho aj reálne konať. Druhá vec, mal by zostať dostupný. Takže dvere má mať vždy otvorené. Je jedno, či je dostupný pre veliteľa roty, zástupcu veliteľa družstva alebo guľometníka. A teraz hovorím nie o nejakej elektronickej komunikácii, ale o osobnej interakcii, ktorá ako autentická zostane vždy číslom jedna. Takisto by mal byť zodpovedný. Začínajúc prípravou a plnením úlohy, ako aj prijatím zodpovednosti spojeným s hľadaním riešení, ak sa niečo nepodari. Zároveň je dôležité byť hrdý na svoj tím a oceniť ho, keď uspeje.

Pavol Vitko

Foto: NATO a autor

Armádna športová faleristika v medzivojnovom období

Dnes medaily vnímame ako prirodzené ocenenie športového výkonu. Len málokto však vie, že udeľovanie medailí má v porovnaní s históriou športu pomerne krátku tradíciu. Na olympijských hrách sa tak, ako to poznáme dnes, začali udeľovať v roku 1904.

Aj v podmienkach armád je akt udeľovania športových medailí spojený s novodobou históriou. V našom príspevku sa zameriame na medzivojnové obdobie spojené s Československou brannou mocou.

Prvá vojenská medaila

Vôbec prvú medailu do Československej brannej moci zaviedlo krátko po skončení prvej svetovej vojny kresťanské združenie mladých mužov – YMCA. Táto americká kresťanská organizácia mala v armádach štátov Dohody na starosť oblasť kultúry a športu už počas vojny. Do Československa prišla na pozvanie prezidenta Tomáša Garrigua Masaryka. Na základe zmluvy s ministrom obrany Václavom Klobáňom prevzala túto oblasť v Čs. brannej moci. Začala budovať vojenské domovy, ktorých súčasťou boli aj telocvične. V oblasti športu sa YMCA venovala volejbalu, boxu a predovšetkým atletike. V týchto športoch tiež organizovala prvé súťaže a armádne majstrovstvá.

Medaila udeľovaná YMCA

V roku 1923 musela YMCA pod tlakom konkurenčných telovýchovných organizácií ukončiť činnosť v podmienkach Čs. brannej moci. Telovýchova a šport v armáde sa stali služob-

nou záležitosťou. Prvou významnejšou športovou akciou, ktorú zorganizoval Výchovný odbor Ministerstva národnej obrany, boli Armádne majstrovstvá pri príležitosti piatich rokov existencie Československej republiky.

Armádne majstrovstvá

Súťaž bola postupová a organizovala sa od úrovne pluku, respektíve samostatného práporu, cez divíziu až po finálové kolo. Popri odborných súťažiach, kam patrili preteky v streľbe, delostrelectve, letectve, jazde na koňoch a preteky ženijného vojska, boli súčasťou programu aj športové súťaže.

Lahkoatletické preteky sa členili na vojenské a všeobecné. Vojenské preteky sa skladali zo súťaží jednotlivcov:

- päťboj (v plnej výzbroji): vrh granátom do terča vzdialeného 30 m, skok do diaľky s rozbehom, beh na 50 m, šplh s prírazom na stožiar, pochod 10 km;
- beh prostý (hliadková výzbroj) na 100 m;

Medaila pre samostatný prápor

Medaila pre plukovné preteky

Medaila pre majstrovstvá Čs. brannej moci

**Medaila pre účastníkov majstrovstiev
Čs. brannej moci v lyžovaní, 30. roky**

**Medaila pre účastníkov Majstrovstiev armád
Malej Dohody**

- beh na 200 m cez prekážky vysoké 76 cm (hliadková výzbroj);
- pochod (v plnej výzbroji) na 30 km.

Všeobecné preteky okrem súťaží jednotlivcov obsahovali aj súťaže družstiev. Jednotlivci súťažili v kategórii behov a skokov:

- beh prostý na 100 m;
- skok do výšky s rozbehom;
- beh prostý na 400 m;
- skok do diaľky s rozbehom;
- beh prostý na 1 500 m;
- skok o žrdi s rozbehom;
- beh cez nízke prekážky na 200 m.

V kategórii Vrh a päťboj jednotlivci súťažili v disciplínach

- vrh guľou, beh na 100 m;
- vrh guľou, skok do diaľky;
- hod diskom, šplh na lane bez prírazu 5m;
- pochod a beh na 10 km,

Družstvá vojenských športovcov si merali sily v disciplínach

- beh rozostavaný (štafeta) 4×100 m,
- beh rozostavaný (olympijská štafeta) 800, 400, 200, 100 m,
- beh rozostavaný 6×100 m (1 štábný kapitán, 1 kapitán, 1 nadporučík alebo poručík, 1 rotmajster, 1 poddôstojník, 1 vojak).

Pretekalo sa aj v ťažkej atletike. Jednotlivci zápasili, družstvá súťažili v preťahovaní lanom. Jednotlivci a družstvá si tiež merali sily v „pretekoch telocvičných“, ktorými boli cvičenia prostné, cvičenia na hrazde, cvičenia na bradlách, cvičenia na kruhoch, skok do diaľky s rozbehom, beh na 100 m, šplh na lane 6 m

Medaila pre divízne preteky

bez prírazu. Jednotlivci súťažili tiež v plávaní, a to vojenskom v hliadkovej výzbroji na 50 metrov a všeobecnom – na 100 m voľný štýl, 200 m prsia, 1 000 m voľný štýl. Nechýbali preteky

v šerme šablou, kordom a bodákom, ale ani turnaje vo futbale a hádzanej.

Majstrovstvá Malej Dohody

Na ocenenie víťazov prvých armádnych majstrovstiev boli vyhotovené medaily pre víťazov jednotlivých kôl. V nasledujúcom období sa obsah súťaží každoročne spresňoval vo Vecnom vestníku Ministerstva národnej obrany. Mali len dva stupne: plukové, respektíve samostatný prapor, a divízne majstrovstvá. Od roku 1923 sa tiež pravidelne organizovali majstrovstvá Čs. brannej moci v lyžovaní. Aj v tomto prípade bol obsah a miesto každoročne spresňovaný vo Vecnom vestníku Ministerstva národnej obrany. V prípade majstrovstiev v lyžovaní sa udeľovali v 20. rokoch účastnícke plakety, v 30. rokoch účastnícke medaily a diplom.

Od roku 1933 sa v armádnych športových súťažiach uprednostňovala odborná zložka. Majstrovstvá Československej brannej moci v lyžovaní sa realizovali až do konca prvej Československej republiky. V lyžovaní sa organizovala aj medzinárodná armádna súťaž a disciplína vojenských hliadok bola ako ukážková zaradená tiež do programu zimných olympijských hier. Od roku 1934 sa Československá branná moc zúčastňovala na Majstrovstvách armád Malej Dohody. V roku 1937 sa táto súťaž uskutočnila v Československu a účastníci pretekov získali účastnícke medaily.

**Plaketa pre účastníkov majstrovstiev Čs. brannej moci
v lyžovaní, 20. roky**

Peter Bučka

Od Blažeka po Zapletalovú

Kráľovnou slovenského športu za rok 2025 sa stala po januárovom vyhlásení výsledkov ankety Športovec roka atlétka Emma Zapletalová z Vojenského športového centra Dukla.

Emma Zapletalová a Pavol Blažek

Emma zvíťazila s výrazným náskokom pred futbalistami Stanislavom Lobotkom a Dávidom Hanckom. Vlní po sérii zranení získala na majstrovstvách sveta v Tokiu bronzovú medailu v behu na 400 metrov cez prekážky

a počas sezóny utvorila desať slovenských rekordov. Na podujatiach atletickej Diamantovej ligy zaznamenala tri druhé miesta a sezónu absolvovala vo svojej najsilnejšej disciplíne ako svetová dvojka. Na slávnostnom galavečere v Opere Slovenského národného divadla v Bratislave bol z Dukly v prvej desiatke vyhlásený ešte zápasník Tajmuraz Salkazanov, ktorý na majstrovstvách Európy aj sveta získal v kategórii do 74 kg bronzové medaily. Za talent roka v zimných športoch bola vyhlásená juniorka Michaela Straková, biatlonistka VŠC.

V porovnaní s minulosťou mala Dukla vo vrcholnej desiatke dvoch zástupcov aj vlani (2. a 8. miesto), predtým boli vyhlásení traja (2., 4. a 6. miesto), no napríklad za rok 2018 to bolo z tradične trinástich oceňovaných pozícií (desať jednotlivcov a tri kolektívy) až sedem pozícií.

„Ema Zapletalová dosiahla historický úspech a aj keď sa Dukla dokázala v minulosti v tomto slovenskom porovnaní presadiť výraznejšie, absolútne to nevidím tak čierne, len sa treba zamerať na výrazné talenty. Investovať do nich veľa času, nemálo peňazí do ich podmienok a výsledky prídu,“ povedal nám na vyhlasovaní ankety generálny tajomník služobného úradu MO SR Peter Krajčirovič. „Jednou z našich hlavných úloh je nájsť projektových juniorov, ktorí budú pokračovať v tom, čo dosiahli naši najlepší prémioví seniori. Nie je to jednoduchá cesta, ale verím, že výsledky prídu. Dukla je vlajková loď slovenského športu, ňou aj zostane – a Emme Zapletalovej, Tajmurazovi Salkazanovi a juniorky Michaely Strakovej srdečne blahoželám,“ dodal riaditeľ vojenského športového centra Gabriel Baran.

V 33 oficiálnych ročníkoch Športovca roka od roku 1993 zvíťazili príslušníci Dukly šesťnásťkrát. Slovenskí športovní novinári však vyhlásili po prvý raz túto anketu už za rok 1990. Hoci išlo o neoficiálny ročník, i tak spomeňme, že prvým športovcom Slovenskej republiky sa vtedy stal majster Európy v chôdzi Pavol Blažek z Dukly.

Pavol Vitko

Veľa a rýchlo

„Bežalo 532 vojakov zo Španielska, 18 z Portugalska, 13 zo Slovinska a 10 zastupovalo Armádu Českej republiky,“ konkretizoval účasť príslušníkov Mnohonárodnej bojovej brigády dislokovanej na Lešti počas Silvestrovského behu cez bratislavské mosty jej hovorca, podplukovník José Antonio Gutierrez. Nakoľko účastnícky rekord sa v rámci tohto 34. ročníka vyšplhal na 2101 bežcov, vojaci medzinárodného aliančného zoskupenia tvorili viac ako jeho štvrtinu a boli ďaleko najpočetnejším tímom. „Náš najrýchlejší Ignacio Arias Guedón bol celkovo štrnásty, no a v Top 25 sa umiestnili ďalší traja vojaci našej brigády,“ dodal pplk. Gutierrez.

No nielen to. Lucia Pelikánová z banskobystrickej Dukly, majsterka sveta v canicrosse (beh so psom), účastníčka ME 2025 v cestných behoch a osemnásobná atletická majsterka SR zvládla vo veternom mrazivom počasí 11,5 km trať vedúcu cez päť bratislavských mostov za 43:44 min a vyhrala už tretí raz v rade.

(pv) • Foto: pplk. v zál. Peter Sobek

MILITARY ENGLISH

GENDARMERIE

Pripravila: Nadežda Kochmanová • Foto: Marie-Lan Nguyen

The term *gendarmerie* – **denoting** a militarized police performing both military and civilian roles – **stems** from 18th century French expression *gens d'armes* or „men-at-arms“, used to describe **mounted** soldiers tasked with rural policing and military justice.

Both the term and the substance have survived the **purges** of the French revolution of 1789: the new environment called for forces able to provide for order, **hence** the establishment of Gendarmerie Nationale in 1791. Other countries followed suit and modelled their own gendarmeries on the French example, mostly copying the hybrid nature of the force which integrates the armed forces hierarchy with law enforcement authority. Nowadays, gendarmeries are active in a number of countries: apart from France also in Italy (Carabinieri), the Netherlands (Royal Marechaussee), Portugal (Guarda Nacional Republicana), Spain (Guardia Civil) and numerous others. Gendarmerie-like forces operate in Africa and South America, although one could argue that they are predominantly military organizations tasked with fighting **insurgents**, drug lords and terrorists.

In the European context gendarmeries operate in rural or less **densely** populated areas where civilian police presence is limited due to the lack of resources. In some areas they might provide assistance in crowd control, border security, counter-insurgency and post-conflict stabilization.

Unlike the police forces, gendarmeries are in essence military organizations relying on discipline, military tactics, heavier armament (such as armoured vehicles, helicopters and even small airplanes), strict rules of engagement and **scalability** for armed confrontations. However, with respect to **composition**, they **vary** widely depending on the political and social situation of their country of origin: some are military forces with civilian policing capacities; others **resemble** civilian police with some specialist military skills and capabilities. Usually, gendarmeries fall under the joined command of the Department of Interior and the Department of Defence;

sometimes responsibility for their command switches between the military and civilian policing authorities depending on the mission. Gendarmeries also typically have domestic law enforcement functions, and may **be answerable** to other ministries, such as the Department of Justice.

Additionally, gendarmeries provide **auxiliary** support to armed forces, such as logistical aid, perimeter security, and rapid intervention in situations threatening civil order. Coordination via the International Association of Gendarmeries and Police Forces with Military Status (FIEP), established in 1994, has enabled joint training and mission interoperability.

QUESTIONS:

1. Aký je rozdiel medzi žandármi a vojenskou políciou?
2. Odkiaľ pochádza výraz „žandár/žandári“?
3. Komu je podriadený žandársky zbor?

GLOSSARY

- **denoting** /dɪˈnəʊtɪŋ/ – označujúci
- **stems** /stɛmz/ – pochádza (z niečoho)
- **mounted** /ˈmaʊntɪd/ – v sedle, na koňoch
- **purges** /ˈpɜːdʒɪz/ – čistky
- **hence** /hɛns/ – odtiaľ, z toho
- **insurgents** /ɪnˈsɜːdʒənts/ – povstalci
- **densely** /ˈdensli/ – husto
- **scalability** /ˈskeɪləˈbɪləti/ – škálovateľnosť, stupňovateľnosť
- **composition** /ˌkɒmpəˈzɪʃən/ – zloženie
- **vary** /ˈveəri/ – líšiť sa
- **resemble** /rɪˈzembəl/ – podobat' sa
- **be answerable** /biː ˈɑːnsəɹəbəl/ – zodpovedať sa
- **auxiliary** /ɔːgˈzɪliəri/ – pomocný, dodatočný

DUCHOVNÉ SLOVO

npor. Mgr. Tomáš Kuník
štabný kaplán Spoločného operačného
veliteľstva OS SR Banská Bystrica

Odpustenie je predchuťou

Počas uplynulého roka sme v katolíckej cirkvi prežívali jubilejný rok. Pápeži, František a potom Lev XIV., v nás upevňovali vedomie, že sme pútnici nádeje. Z toho pramení povolanie stať sa svedkami nádeje, platné pre všetkých ľudí dobrej vôle.

Pápež Lev XIV. nás učí, že dúfať znamená potešovať; katechézu na túto tému predniesol na slávnosti Sedembolestnej Panny Márie, patrónky Slovenska. Hovorí, že pre tých, ktorí sú v náreku, beznádeji, chorobe a zármutku jasne a mocne znie zvestovanie Pánovej vôle: stanoviť koniec utrpeniu a premeniť ho na nádej. Ježiš svojou milosťou obväzuje naše rany a stará sa o nás. V živote každého z nás sú situácie, v ktorých sú ľudské slová zbytočné a povrchné. Niekedy nám ostávajú len slzy – ak sa už tiež neminuli.

Slzy sú nielen nemým výkrikom, ktorý modlíka o súcit a útechu, ale aj oslobodením a očistením očí, citov a mysle. Netreba sa hanbiť plakať; hovorí to o našej ľudskosti, slabej a skúšanej, ale povolanej k radosti. Tam, kde je bolesť, prirodzene prichádza otázka o pôvode zla: Odkiaľ je? Prečo sa stalo práve mne? Vďaka Písmu sa učíme prejsť od týchto otázok k viere; stavať most do neba, hoci by sa zdalo nemé.

Vo viere sa učíme, že bolesť nesmie plodiť násilie. Násilie nemožno zmazať a je nevyhnutné ho pomenovať. Spoznáваме, že násilie a bolesť sú porazené odpustením prameniácim z lásky. Odpustenie je predchuťou Božieho kráľovstva, ktoré ukončuje zlo a nastoluje spravodlivosť. Učíme sa, že odpustenie nemôže zmeniť minulosť, ale môže zmeniť budúcnosť, na ktorú hľadáme novými očami, plnými nielen slz, ale aj radostnej nádeje.

Budeme svedkami nádeje, keď sa naučíme, že život sa nedefinuje len pretrpeným zlom, ale najmä Božou láskou, ktorá nás nikdy neopúšťa. Tajomstvá nášho srdca nie sú Bohu skryté: nemali by sme mu brániť, aby nás potešoval a robíť si ilúzie, že sa môžeme spoliehať len na naše sily. Ak prijmeme Božiu útechu, stávame sa schopnými potešovať iných (por. 2 Kor 1,4).

Každé zlo, ktoré sa deje okolo nás, alebo vo svete, nás môže povzbudiť konať a modliť sa, aby vzniklo ešte väčšie dobro, aby skončilo každé násilie, aby ten, kto trpí našiel pokoj. V tomto spočíva skutočná útecha: ak pokoj neudusíme, bude v každom z nás prinášať ovocie.

Stretnutie jubilantov

Vysoko oceňujem, že veliteľ
13. mechanizovaného práporu
Levice podplukovník Martin
Doležaj zorganizoval pre vyslúžilých
dôstojníkov, poddôstojníkov a bývalých
zamestnancov útvaru stretnutie jubilantov.

Veliteľ nás pozval zo dve desiatky a oboznámil nás so súčasnou organizáciou, funkcionármi a s hlavnými úlohami, ktoré jeho príslušníci v minulom roku plnili, ako aj s výzvami, ktoré sú pred nich postavené. Spomínali sme na roky prežité v armáde, keď sa nám služba pre vlastnú celoživotným poslaním. Úctu a vďaku sme vyjadrili našim manželkám, ktoré nám vždy vytvárali dobré podmienky pre vojenskú službu a ktoré riešili väčšinu rodinných záležitostí, vrátane výchovy detí. Prijatie nás jubilantov vyvrcholilo prevzatím ocenení, zápsmi do kroník, fotografovaním, poďakovaním veliteľovi a slávnostným obedom.

Som rád, že aj prostredníctvom Obrany sa môžeme poďakovať za toto milé stretnutie a verím, že tak, ako majú v úcte svojich vojenských veteránov v Leviciach, je to aj v iných posádkach.

podplukovník v. v. Ivan Moravský

Sprievodca Centrálnou expozíciou

Vojenský historický ústav na sklonku minulého roka vydal v elektronickej podobe publikáciu vojenských múzejníkov Ivana Cupera, Gabriela Blaška, Petra Holíka a Lenky Vrablovej s názvom „Centrálna expozícia Vojenského historického múzea vo Svidníku – Vojenské dejiny Slovenska v rokoch 1914 – 1945“.

Rozsiahle farebné dielo približuje nielen históriu múzea a jednotlivé premeny expozície, ale najmä poskytuje čitateľovi komplexnejšie informácie o vystavených zbierkových predmetoch. Jednotlivé exponáty sú prezentované katalógovou formou, kde je približená ich história, spôsob použitia a technický stav.

Pri zbraniach a munícii sú texty a fotografie zbierkových predmetov doplnené o technicko-taktické údaje. Pri ďalších exponátoch zase tabuľkou so základnými parametrami, ktoré tak poskytujú ucelenú informáciu o vystavovaných predmetoch.

V úvodných častiach publikácia prierezovo približuje históriu múzea od položenia základného kameňa vtedajšieho Dukelského múzea v roku 1966 cez desaťročia mapovania a prezentovania vojenských múzejných zbierok až po reštrukturalizačné zmeny v 90. rokoch 20. storočia a novú formu múzejného oddelenia ako súčasť Vojenského historického múzea Vojenského historického ústavu na začiatku 21. storočia. Taktiež následný priebeh rozsiahlych exteriérových a interiérových rekonštrukcií, reinstalácií a modernizácie expozície do súčasnej reprezentatívnej podoby. Kolektív autorov prehľadne prezentuje jednotlivé exponáty (textovo a obrazovo) Centrálnnej expozície múzea zameranej na vojenské dejiny Slovenska a Slovákov v prvej polovici 20. storočia. Štruktúra katalógu vychádza zo súčasného členenia expozície podľa výstavných priestorov, zohľadňujúc pritom jednotlivé zbierky zbierkového fondu múzea.

Ďalším triediacim kritériom je príslušnosť ku konkrétnym armádam alebo krajinám ich používania a následne aj chronologické hľadisko podmienené dátumom vzniku či zavedenia exponátov do výzbroje, prípadne ich rokom výroby. Po exponátoch vo vstupnej hale múzea sa tak nachádzajú exponáty z prvej svetovej vojny a medzivojnového obdobia, nasledujú exponáty diorámy bojiska v Duklianskom priesmyku. Druhú svetovú vojnu a vojnový Slovenský štát uzatvára časť venovaná armádnemu generálovi Ludvíkovi Svobodovi, veliteľovi 1. čs. armádného zboru v ZSSR. Rozsiahleho a prehľadného „sprievodcu expozíciami“ ocenia nielen návštevníci múzea, ale svojou komplexnosťou zaujme odbornú i širšiu laickú verejnosť.

Nová odborná pomôcka

Publikácia Vojenského historického ústavu s názvom „Výstava od A po Z. Metodická pomôcka k tvorbe múzejných výstav“ vznikla ako reakcia na absenciu nového, aktuálnejšieho metodického materiálu v oblasti múzejného výstavníctva na Slovensku, s cieľom poskytnúť múzejným profesionálom ucelený a systematický rámec pre tvorbu a realizáciu moderných výstav. Vznikla z iniciatívy Odbornej komisie pre odborné múzejné činnosti Zväzu múzeí na Slovensku, ktorej sú autorky členkami.

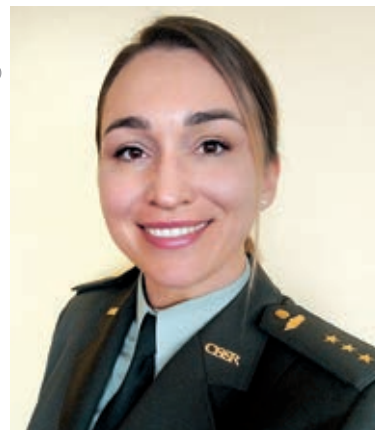
Metodika sa snaží komplexne pokryť všetky fázy životného cyklu múzejnej výstavy, od prvého zámeru až po jej odinštaláciu. Zdôrazňuje potrebu prekonať tradičný, statický a textovo preťažený prístup v prospech mnohohrstevného, interaktívneho a zážitkového priestoru, pričom kľúčovou devízou zostáva autenticita zbierkového predmetu ako nesprostredkovaného zdroja poznania.

Kľúčové oblasti pokryté v publikácii zahŕňajú celý proces prípravy výstavy: koncepciu a dramaturgiu; ochranu a integritu zbierok; tímovú prácu a didaktickú transformáciu, kde má kľúčovú úlohu múzejný pedagóg; finančné a marketingové zabezpečenie vrátane možnosti získania doplnkových financií; post-expozičnú fázu, ktorá zahŕňa systematické hodnotenie (evaluáciu) pomocou kvantitatívnych a kvalitatívnych metód a komplexnú archiváciu projektu pre syntézu poznatkov a budovanie inštitucionálnej pamäte.

Publikácia slúži ako kompaktná a ľahko uchopiteľná pomôcka, ktorá má múzeám pomôcť stať sa profesionálnou a návštevnícky orientovanou organizáciou.

OBRANA • Mesačník Ministerstva obrany SR, založený v Clevelande (USA) 1914, obnovený v Bratislave 1993 • Vydavateľ: Ministerstvo obrany SR • Ročník XXXIV. • č. 2/2026
• Redakčná uzávierka 30. 1. 2026 • Do výroby zadané 6. 2. 2026 • Vedúci oddelenia rezortnej tlače: PhDr. Miloslav ŠČEPKA, tel.: 0960 30 30 37, 0903 820 996, e-mail: miloslav.sceпка@mod.gov.sk • Šéfredaktor: PhDr. Pavol VITKO, tel.: 0960 30 30 38, 0903 820 847, e-mail: pavol.vitko@mod.gov.sk • Redaktor: Mgr. Jaroslav CABUK, tel.: 0960 303021, 0903 824 187, e-mail: jaroslav.cabuk@mod.gov.sk • Jazyková redakcia: Mgr. Mária MIKOVÁ, PhD. • Grafická úprava: Dáša NEUBAUEROVÁ • Adresa: Mesačník OBRANA, Ministerstvo obrany SR, Námestie generála Viesta 2, 832 47 Bratislava
• www.mosr.sk/obrana/ • © Ministerstvo obrany SR, IČO: 30845572, EV 412/08, ISSN 1336-1910 • Neoznačené texty sú z tlačového servisu MO SR a OS SR • Neoznačené obrázky sú z archívu MO SR a OS SR • NEPREDAJNÉ

MIESTO PRE PSYCHOLÓGA

kpt. Mgr. Štefánia Maržiňanová
Akadémie ozbrojených síl
gen. M. R. Štefánika

Nepriateľ v hlave: Imposter syndróm

Profesionálni vojaci sa učia zvládať stres, krízu aj ohrozenie. No existuje protivník, na ktorého ich žiadny výcvik nepripravil. Pôsobí zvnútra. Ticho. Nenápadne. Dlhodobé. Volá sa imposter syndróm.

Je to stav sebaspochybňovania, keď človek napriek reálnym výsledkom neverí, že si svoju pozíciu zaslúži. Úspech vysvetľuje šťastím, okolnosťami alebo zhovievavosťou nadriadených. Chybu vníma ako potvrdenie, že „raz sa ukáže, že na to nemá“. Paradoxom je, že imposter syndróm sa objavuje u schopných, svedomitých a výkonných. U tých, ktorí majú na seba vysoké nároky a nechcú zlyhať. Vojenské prostredie je pre tento jav ideálnou pôdou.

Hierarchia, hodnotenie, porovnávanie, tlak na bezchybnosť a kultúra, v ktorej sa pochybnosť zamieňa za slabosť. Namiesto práce s vnútorným napätím ho maskujeme výkonom. Riziko nie je v tom, že by vojak zlyhal okamžite.

Je tiché a dlhodobé, no cena za to je vysoká: prepracovanosť, neschopnosť delegovať, strach z rozhodovania, chronický vnútorný tlak, vyhorenie.

Ak chceme hovoriť o moderných ozbrojených silách, musíme prestať predstierať, že psychická neistota sa nás netýka. Nestačí hovoriť o odolnosti ako o schopnosti „vydržať“. Skutočná mentálna odolnosť znamená rozumieť vlastným vnútorným procesom a pracovať s nimi skôr, než začnú pracovať proti nám.

Zmena nezačína tým, že vojaci prestanú pochybovať. Zmena začína tým, že pochybnosť prestane byť tabu. Imposter syndróm nie je hanba. Je to signál prostredia, ktoré kladie vysoké nároky a núti schopných ľudí o sebe pochybovať, mlčať a dokazovať svoju hodnotu až do vyčerpania.

Otázka teda nezní, či majú vojaci pochybnosti. Otázka zní: chceme ich mať pod kontrolou alebo ich budeme ďalej ignorovať, kým nezačnú ovplyvňovať rozhodnutia, ľudí a pripravenosť ozbrojených síl?

PRÍĎTE NA RODINNÚ REKREÁCIU DO HOTELOV GRANIT

S PRÍSPEVKOM OD VÚSZ!

VYUŽITE MOŽNOSŤ, KTORÚ MÁTE
A PRÍĎTE SI ODDÝCHNUŤ SPOLU
S RODINOU DO PIEŠŤAN, VYSOKÝCH
TATIER I NA SMREKOVICU.

VY ZAPLATÍTE ÚČASTNÍCKE POPLATKY
A NA ĎALŠIU ČASŤ Z CENY POBYTU VÁM
PRISPIEVA VOJENSKÝ ÚRAD SOCIÁLNEHO
ZABEZPEČENIA.

TAK PREČO TO NEVYUŽIŤ?

AK CHCETE VEDIEŤ, ČI MÁTE NA RODINNÚ
REKREÁCIU NÁROK AJ VY, INFORMUJTE SA
U NADRIADENÉHO ALEBO KONTAKTUJTE
PRIAMO VOJENSKÝ ÚRAD SOCIÁLNEHO
ZABEZPEČENIA.

HOTELY GRANIT SÚ TU PRE VÁS
A VAŠE RODINY!

VŠETKY POTREBNÉ INFORMÁCIE K HOTELOM GRANIT NÁJDETE
NA WWW.GRANITHOTELS.SK A WWW.VUSZ.SK

Povstalecký Mercedes

Slovenská armáda zdedila pred druhou svetovou vojnou automobilový park po svojej predchodkyni – armáde Československej republiky. Motorové vozidlá pochádzali najmä od domácich výrobcov Praga, Škoda a Tatra.

Medzi osobnými vozidlami určenými pre rôzne veliteľské stupne prevládali osobné autá Tatra 57A. Boli pomerne obľúbené, ich počet však neustále klesal z dôvodu opotrebovania či frontových strát.

Nákup v zahraničí

Od roku 1940 sa slovenská vojenská správa snažila nahradzovať chýbajúci materiál nákupom v zahraničí, lebo na území Slovenska sa motorové vozidlá nevyrábali. Nakupovalo sa najmä v Protektoráte Čechy a Morava u osvedčených predvojnových výrobcov.

Menšie série sa nakúpili aj v Nemecku, alebo okupovanom Rakúsku. V rokoch 1942 – 1943 sa potreba doplniť a aj rozšíriť autopark ukázala citeľnejšie. Snaha získať osobné či terénne vozidlá pre potreby veliteľov narazila na zásadný problém. Terénne vozidlá a armádne špeciály si Wehrmacht ponechával pre seba, nebol ochotný deliť sa so slovenským spojencom. Bežné osobné automobily sa zase prestali vyrábať v súvislosti s racionalizáciou vojnovnej produkcie.

Z prebytkov Wehrmachtu

V roku 1943 rokovania medzi Slovenským štátom a Nemeckom vyústili do

možnosti nakúpiť viac ako sto osobných vozidiel z prebytkov Wehrmachtu. Malo ísť o pôvodne civilné vozidlá použité nemeckou armádou. Slovenská strana požadovala, aby boli v dobrom technickom stave a s novými pneumatikami. Pôvodne bol záujem o jeden typ vozidla, táto požiadavka sa však ukázala ako nereálna a typová skladba nakúpených vozidiel bola pomerne pestrá. Išlo o rôzne vozidlá od Steyerov cez Tatty až po Mercedesy.

Pôvodný počet postupne narástol na 213 vozidiel, ktoré boli postupne dodávané od začiatku decembra 1943 až do leta 1944. Z dodaných vozidiel predstavovala väčšinu značka Mercedes, pričom z Mercedesu 170 dodali 82 kusov. Vozidlá po príchode na Slovensko prešli preberacím konaním, prípadne opravou a boli zaradené v motorizovaných útvaroch. Postupne ich prideliť podľa potreby aj ďalším jednotkám.

Nemalé množstvo týchto vozidiel sa dostalo v roku 1944 počas Povstania do výzbroje 1. čs. armády na Slovensku, ďalšie získala armáda povolaním civilných vozidiel. Napríklad štáb povstaleckej armády, jeho Štábná autoKolóna, mal v stave deväť osobných

Mercedesov, medzi nimi tri 170 s evidenčnými číslami V-3.889, V-3.890 a V-20.338. Tieto vozidlá používali podľa potreby členovia štábu vrátane generála Jána Goliana.

Z Rakúska do múzea

V roku 2009 získalo Múzeum Slovenského národného povstania zaujímavý zbierkový predmet – osobný automobil Mercedes 170V. Vďaka spolupráci so súkromným sektorom sa podarilo z Rakúska získať vozidlo vyrobené v roku 1940 – a dokonca v pojazdnom stave. Súkromný automobil počas vojny zabavil Wehrmacht pre svoje potreby, podobne ako v prípade vyššie popísaných slovenských Mercedesov.

Na rozdiel od nich sa však vozidlo zachovalo a po vojne vrátilo majiteľom, ktorým slúžilo až do roku 1984. Nemá síce priamu historickú súvislosť so Slovenskom, typovo však veľmi pekne dokumentuje automobilový park slovenskej a povstaleckej armády z rokov 2. svetovej vojny. Návštevníci ho môžu vidieť vo výstavnej sieni Múzea Slovenského národného povstania.

PhDr. Marian Uhrin, PhD.
riaditeľ Múzea SNP Banská Bystrica

Rodená Berlínčanka Erna Eliška Bürgerová

Životný príbeh rodenej Berlínčanky Erny Elišky Bürgerovej je príkladom individuálneho hrdinstva, oddanosti ideálom demokracie a boja proti fašizmu. Napriek svojmu nemeckému pôvodu sa stala jednou z významných ženských postáv československého zahraničného odboja na Západe.

Narodila sa 6. júla 1911 v Rixdorfe (dnes súčasť Berlína) pivovarskému zamestnancovi Wilhelmovi Robertovi Hermanovi Schultzovi a jeho manželke Anne Sofii. Po štúdiu na obchodnej škole pracovala ako korešpondentka a stenografka. Jej osud sa neoddeliteľne spojil s Československom, keď sa v Berlíne zoznámila so zubným technikom Ľudovítom Bürgerom z Vrútok, za ktorého sa v roku 1936 vydala.

Čatárka Erna Eliška Bürgerová počas služby v Auxiliary Territorial Service

Útek do Británie

Po obsadení Sudet, kde po svadbe žili, sa manželia, ktorí sa obávali prenasledovania, presunuli do Vrútok. Keďže Erna ako Árijka bola vydatá za Neárijca, v lete v roku 1939 sa rozhodli emigrovať, aby sa vyhli prenasledovaniu za hanobenie rasy. Zatiaľ čo sa Erne podarilo získať víza do Veľkej Británie, jej manžel Ľudovít musel voľiť inú cestu a celú vojnu prežil odlúčený od svojej manželky v Turecku.

Erna sa aj pod vplyvom britskej masívnej náborovej kampane rozhodla vstúpiť do armády. Keďže ženské oddiely československej zahraničnej armády neboli v Británii zriadené, na odporúčanie Ministerstva vnútra ČSR a Veľvyslanectva ČSR v Londýne, vstúpila 5. júla 1941 do Auxiliary Territorial Service (ATS), ženského pomocného armádneho zboru britskej armády. Po absolvovaní základného výcviku v ATS Training Camp v Lancasteri, kde prechádzala tvrdou telesnou prípravou a osvojovala si armádne predpisy, bola Erna najprv pridelená k delostrelectvu (ATS "B" Company). Neskôr bola povýšená do hodnosti Corporal (desiatnik) a následne Sergeant (čatár).

Čatárka ATS

Jej práca spočívala v kancelárskych pozíciách a administratíve, kde vybavovala výplaty žoldu a podieľala sa na príprave výcvikových a organizácii veľkých konvojov, napríklad pri otvorení frontu v Normandii v júni 1944. Na jar v roku 1945 bola prevelená k takzvanej zámoreskej službe (Overseas Service) do Talianska. Tam pracovala v administratívnych funkciách vo výsluchovom stredisku CSDIC (Combined Services Detailed Interrogation Centre) vo filmových štúdiách CinneCittà, kde boli sústreďovaní a vypočúvaní zajatí vojnoví zločinci, vrátane príslušníkov SS a generálov.

Erna si napriek svojmu nemeckému pôvodu vážila československé občianstvo, ktoré získala sobášom a na svojej britskej uniforme nosila nášivku Československa. Počas svojej služby sa intenzívne zapájala do osvetovej činnosti v záujme čs. vecí a bola aktívnou členkou Československého ústavu v Londýne.

Cez Turecko za manželom

Po prepustení z armády v decembri 1945, s hodnosťou čatára, Erna repatriovala do Turecka, aby sa stretla s manželom Ľudovítom. Vzhľadom na zlú finančnú situáciu manželov však bola po roku nútená vrátiť sa do Lon-

dýna, kde pôsobila ako cudzojazyčná sekretárka na oddelení exportu a predaja v spoločnosti Richard Crittall & Company Ltd..

Do Československa sa vrátila koncom januára 1948. Manželia žili na viacerých miestach v Bratislave, Martine, Liberci a Prešove, podľa pracoviska jej manžela Ľudovíta. Sama Erna od roku 1951 pracovala ako cudzojazyčná korešpondentka.

Od roku 1962 zostala na invalidnom dôchodku. Hoci jej bola 25. októbra 1963 priznaná účasť na národnom boji za oslobodenie udelením Osvedčenia podľa § 8 zákona č. 255/1946 Zb., primeraného uznania sa jej nikdy nedostalo. Zomrela 22. novembra 2001 v Martine.

PhDr. Viera Jurková

Vojenský historický ústav

Vojenské historické múzeum Piešťany

Erna Eliška Bürgerová počas služby v ATS v Ríme, v roku 1945

Ženské pomocné zbory

Prítomnosť žien v armáde počas 2. svetovej vojny nebola ničím výnimočná. Vo Veľkej Británii bol po predchádzajúcich pozitívnych skúsenostiach znova oživený koncept ženských pomocných zborov ešte pred vypuknutím vojny.

Deviateho septembra 1938 boli nariadením kráľa Juraja VI. oficiálne zriadené ženské pomocné armádne zbory – Auxiliary Territorial Service (ATS) ako nebojové jednotky britskej armády založené na dobrovoľnom vstupe.

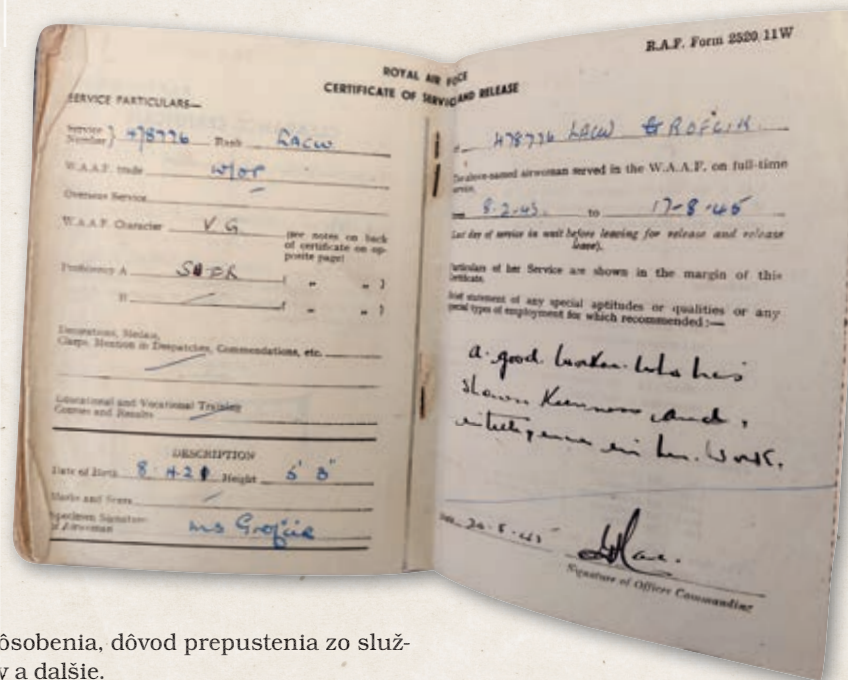
Ženy v obrane

Začiatkom roka 1939 boli obnovené aj Women's Royal Naval Service (WRNS) a Women's Auxiliary Air Force (WAAF). Prijatím tzv. National Service Act v roku 1941 bola dokonca postupne zavedená aj povinná vojenská služba pre všetky slobodné ženy a bezdetné vdovy vo veku 20 – 25, resp. 19 – 33 rokov. Zapojenie žien do vojenských záležitostí tak bolo významným krokom a tiež priamym a nepredvídaným dôsledkom na ceste k spoločenskej emancipácii.

Ženské oddiely rýchlo nahradili časť mužského vojenského personálu, ktorý mohol byť preradený na rizikovejšie miesta. Jednotky podliehali vojenskému poriadku, náležal im plat a zaopatrovacie príspevky, uniformy, ubytovanie a strava. Ženy vo WAAF pôsobili v rôznych profesiách od údržby lietadiel cez služby v oblasti meteorológie, dopravy, komunikácii – ako spojárky a rádiotelegrafistky a pod. V roku 1941 ich počet v jednotkách WAAF presiahol 180 000.

Airwoman

Po skončení služby, často v náročných podmienkach a mimo domova (vrátane Stredného východu), dostávala každá žena, tzv. airwoman, dôležitý dokument Service and Release Book (Airwomen), čo bola forma vojenskej priepustky a záznamu o službe. Tvorila ju knižka, ktorá mala unifikovanú verziu pre mužov (R.A.F. Form 2520 A / AIRMAN) i pre ženy (R.A.F. Form 2520 B/AIRWOMAN). Bola malého formátu, s rozmermi 140×110 mm, tvorená 15 listami. Obsahovala informácie o osobných údajoch vojačky, dobu a miesto

pôsobenia, dôvod prepustenia zo služby a ďalšie.

Táto knižka slúžila nielen ako preukaz, ale obsahovala aj detailný záznam o odsluženom čase, hodnosti, pracovnom zaradení, získaných kvalifikáciách a často aj krátke odporúčanie alebo hodnotenie. Jej súčasťou bola sekcia Discharge Statement alebo Testimonial, ktorá bola formálnym hodnotením správania, pracovného výkonu a morálneho charakteru prepúšťanej príslušníčky, podpísaným jej veliacim dôstojníkom. Toto oficiálne odporúčanie, vystavené autoritou RAF, bolo pre ženu v procese hľadania povojnového zamestnania nevyhnutné. V období demobilizácie, kedy sa ekonomika transformovala na mierovú výrobu a mnohé dočasné ženské pozície boli zrušené v prospech vracajúcich sa mužov, slúžila táto knižka ako pracovný referenčný list. Potvrdzovala majiteľkinu spoľahlivosť, disciplínu, lojalitu a získané technické či administratívne skúsenosti.

Manželka čs. vojaka

Pôvodnou majiteľkou predstavovanej knižky je LACW (Leading Aircraftwo-

men) Margaret Sophie Grofčík, rodená Verity. Margaret sa narodila 8. apríla 1921. Pod služobným číslom 478776 slúžila v období od 8. februára 1943 do 17. augusta 1945 v radoch WAAF, kde bola zaradená do 2th Army Pigeon Service v Gradwell Bay. Počas svojho pôsobenia v armáde našla aj svojho životného partnera, Mikuláša Grofčíka, rodáka z Popradu príslušníka 312. čs. perute RAF, za ktorého sa 18. júla 1945 vydala.

Zo služby bola definitívne prepustená v októbri 1945 a spolu s manželom odišla po vojne do Československa. Rovnako ako mnoho podobných československo-britských párov sa však aj manželia Grofčíkovci rozhodli vrátiť do Veľkej Británie. Predmety z ich pozostalosti, vrátane predstavovaného preukazu, boli zaradené do zbierkového fondu Vojenského historického múzea v roku 2022.

PhDr. Viera Jurková
Vojenský historický ústav
Vojenské historické múzeum Piešťany

Hejce: dve desaťročia smútku

na stranách 4 – 7